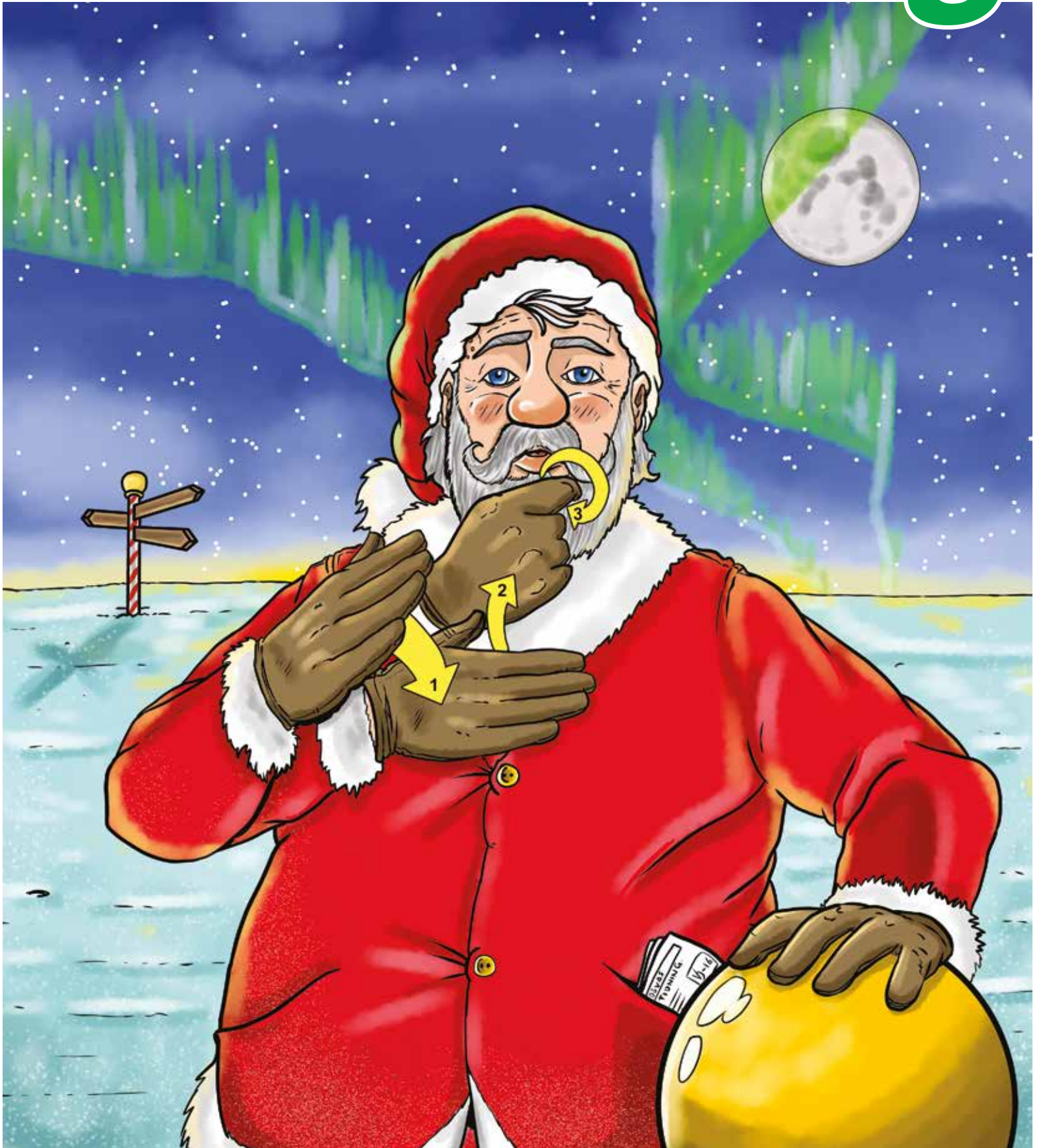

dövästidning

6:2016

Upplev TM-Touch iPad från Tmeeting

Inbyggd videosvarare.

Positioneringstjänst för akuta situationer.

Video, ljud och realtidstext.

Synanpassad med stöd för braille.

Kostnadsfri TM-Mobile licens till dig som är Tmeeting brukare

Om du bryr dig om hög bild/ljud kvalitet kommer du att älska TM-Touch

Våra produkter kan förskrivas som tekniskt hjälpmedel i hemmet eller till arbetsplatsen av landstinget eller arbetsförmedlingen/försäkringskassan. Vi har videokommunikationslösningar för iPad, Android och Windows. För mer information om alla våra produkter, besök vår hemsida eller Facebooksida.

Skolkartan för döva kan ritas om

I en rad länder har dövskolorna blivit allt färre till antalet. Den främsta anledningen är att allt fler döva barn med cochleaimplantat går integrerat. Sverige sticker ut i världen med att ännu ha fem statliga skolor för döva och hörselskadade. Nu riskerar vårt land att gå samma öde till mötes.

Skolutredningen föreslår att högst tre teckenspråkiga specialskolor ska finnas i Sverige. Det innebär att minst två specialskolor läggs ner. Istället ska fler gå integrerat. *Läs mer på sid. 4-5.* Du som själv är elev eller förälder – vad tycker du om förslagen? Berätta gärna för oss. Se kontaktuppgifterna här nedan.

Förra året reagerade många teckenspråkiga invånare i Örebro kraftigt på att den teckenspråkiga förskolan, Kattungens i centrala Örebro, skulle flytta till Klöverängens förskola i Lillån, lite utanför staden. De befarade att teckenspråksmiljön skulle bli sämre där. DT har träffat föräldrar och barn som går på Klöverängen och frågat hur det fungerar för dem. *Läs mer på sidorna 6-7.*

SDUF släpper snart jubileumsboken om sina 50 år. DT har fått en förhandstitt på den unika dövungdomshistoriska utgåvan (sid. 16-17).

Nu nalkas julen. Som ni ser på förstasidan tecknar jultomten God jul. Den fina illustrationen är gjord av Viktor Jäderlund. Vi vill inte bara önska er en fin jul utan också ett riktigt grandios 2017! Tack för att ni läser Dövas Tidning. Nästa nummer kommer i februari. Till dess kan ni besöka dovastidning.se och ta del av senaste nytt.

Om du har nyhetstips och förslag på vad DT kan ta upp – kontakta oss gärna.

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

innehåll

Tre specialskolor istället för fem	4
Så går det på Klöverängen	6
I korthet	8
Döv borgerlig vigselförrättare	9
Ökad tolkbrist	10
Köpenhamns Dövas Förening	11
Spelförening i Malmö	12
Landet runt: Gävle	13
SDUF:s jubileumsbok	16
Vetenskap: Ushers syndrom	18
Camilla Öhrström om julbord	20
Viktor Jäderlunds seriestripp	21
Julkryss & Tipselvan	22
Förbundsnytt	24
Unga dövas zon	26
Insändare	28
Krönika	30

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 6/2016

dovastidning

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:	Utgivning:
Nr 1: 3 feb	23 feb
Nr 2: 31 mars	20 april
Nr 3: 12 maj	1 juni
Nr 4: 18 aug	7 sept
Nr 5: 6 okt	26 okt
Nr 6: 17 nov	7 dec

REDAKTION:
Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:
Niclas Martinsson
073 833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: privat
Form: Formligen.se

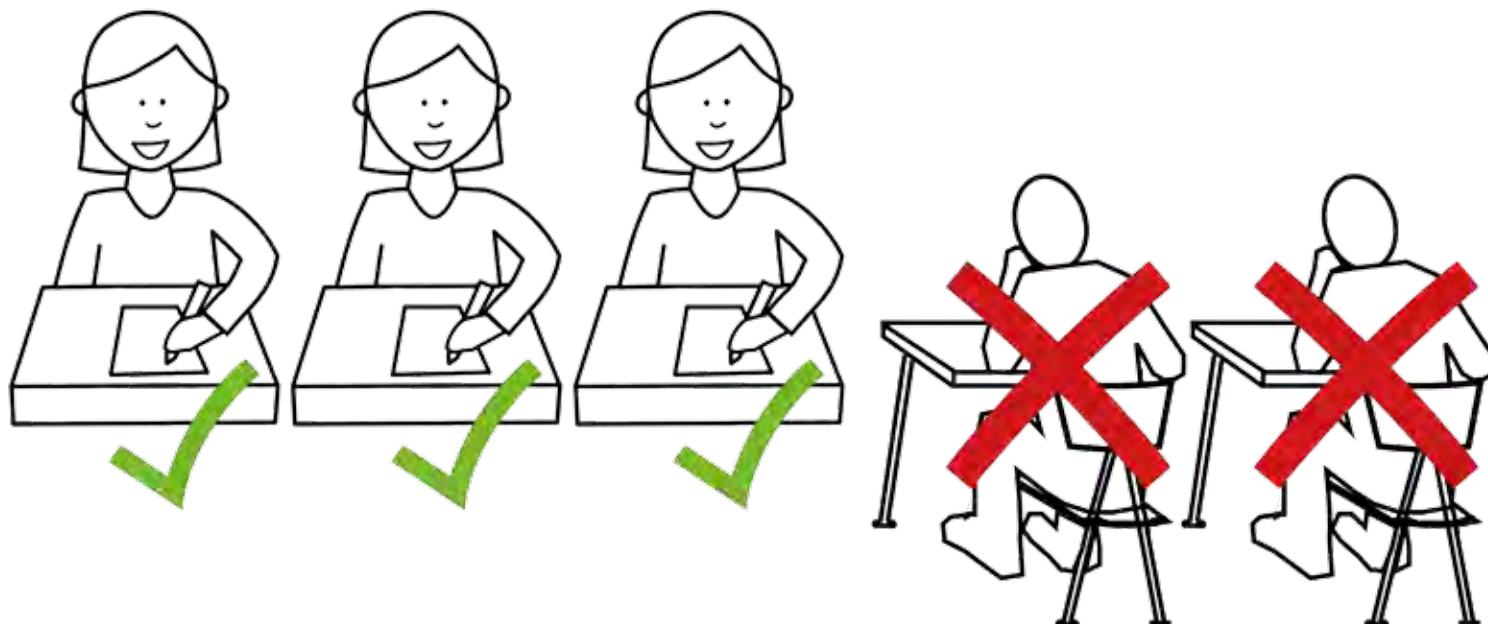
**PRENUMERATION/
UTEBLIVEN TIDNING:**
Kontakta
prenumeration@dovastidning.se
Prenumerationspris: 300 kr/år

Facebook: [facebook.com/dovastidning](https://www.facebook.com/dovastidning)
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:
Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: November 2016
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

Skolutredningen föreslår:

Tre specialskolor istället för fem

I dag finns fem statliga specialskolor för döva och hörselskadade elever, från Härnösand i norr till Lund i söder. Den statliga skolutredningen föreslår bland annat att högst tre teckenspråkiga specialskolor inrättas för att skapa mer levande teckenspråksmiljöer och för att fler ska gå integrerat i en skola nära hemmet. Ett förslag som SDR inte tror på. DT sammanfattar vad utredningen säger.

Den statliga skolutredningen* konstaterar att drygt 3000 grundskoleelever i Sverige är döva och hörselskadade. Lite mer än var tionde elev går i en specialskola för döva och hörselskadade. Resterande går i en hörselklass eller en klass med hörande.

Eftersom det varierar mycket hur det går för dem i skolan föreslår utredningen helhetslösningar så att det blir lika i hela landet och för att elever ska klara sig bättre i skolan. Nu lyckas döva och hörselskadade elever som grupp sämre i skolan än hörande. Utredningen pekar på olika orsaker, bl.a. hur skickliga pedagogerna är, hur tillgängligt klassrummet är och hur mycket teckenspråk lärarna kan. En annan viktig orsak är vilken kunskap skolan har om döva och hörselskadade elever som går integrerat. Det kan dröja många år innan en skola tar emot en döv eller hörselskadad elev igen då elevgruppen är liten. Därför har kunskapen hunnit gå förlorad eller bli föråldrad. Eller så tar en skola emot en döv/hörselskadad elev för första gången och vet inte riktigt hur de ska göra.

DT presenterar några av utredningens förslag:

Teckenspråkiga specialskolor

- Koncentration av specialskolan till högst tre orter. De ska få en ny benämning: den teckenspråkiga specialskolan för döva och hörselskadade elever som har behov av teckenspråk.

Tanken med att minst två av fem specialskolor läggs ner är att teckenspråksmiljön ska stärkas genom att fler elever och teckenspråkskunniga anställda samlas på färre platser. En nackdel, konstaterar utredningen, är att fler elever måste vara borta från sin familj fyra dygn per vecka. Men fördelarna uppväger nackdelarna då deras behov av teckenspråk är stort.

Specialskolan endast för elever som behöver teckenspråk

- Utredningen anser att döva och hörselskadade elever i första hand ska gå integrerat, antingen på grupp- eller individnivå. Det är att de går i hörselklass (gruppintegration) eller klass med hörande (individintegration).

I dag kan en elev med cochleaimplantat (CI) få gå i specialskolan för att den är döv. Utredningen anser att det inte ska räcka att bara säga att en elev med CI är döv för att den ska få plats i specialskolan. Istället ska en samlad bedömning göras. Man gör då en behovsprövning och ser om eleven i fråga behöver teckenspråk. Därmed blir målgruppen för den teckenspråkiga specialskolan snävare.

Svenska teckenspråket likställs med minoritetsspråken

- I dag måste det finnas minst fem elever som vill läsa teckenspråk som modersmål eller språkval inom kommunen. När det gäller nationella minoritetsspråk – finska, jiddisch, meänkieli, romska och samiska – så räcker det med en elev för att en skola ska ordna undervisning i något av dessa språk om lämpliga lärare finns.

Nu föreslår utredningen att det svenska teckenspråket likställs med minoritetsspråken i skollagen. Det innebär att elever som går integrerat eller i hörselklass och andra elever som har behov av teckenspråk har stärkt rätt till undervisning i teckenspråk som modersmål eller språkval. Eftersom elevgruppen är liten

och det inte finns så många behöriga teckenspråklärare föreslår utredningen att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), som ansvarar för specialskolorna, ordnar fjärrundervisning i teckenspråk. Detta om behöriga teckenspråklärare inte finns att tillgå på nära håll.

Hällsboskolan läggs ner

● Skolutredningen omfattar inte bara döva och hörselskadade elever utan också elever med grav språkstörning. Hällsboskolan, som SPSM ansvarar för, finns i både Stockholm och Umeå och hade förra året lite över 150 elever med grav språkstörning. Utredningen föreslår att skolan ska avvecklas och att eleverna istället ska gå i en skola nära hemmet.

10-15 regionala nav

● Hällsboskolan och minst två specialskolor för döva och hörselskadade föreslås läggas ner. På så sätt blir det pengar över. Utredningen föreslår att de istället används till att SPSM startar mellan tio och femton regionala nav runt om i landet. Tanken är att de ska kartlägga hur situationen är för döva och hörselskadade elever och elever med grav språkstörning och vilka skolalternativ som finns i respektive region. Vidare ska naven ha ansvar för samordning av kommunernas, landstingens och statens insatser för eleverna. Skolor som tar emot döva, hörselskadade och elever med språkstörning har möjlighet att söka bidrag hos dem för att göra klassrummet/skolan mer tillgänglig.

Elevens ambassadör

● Varje elev ska av navet också få en "ambassadör"/kontaktperson som följer den genom hela skoltiden. Utredningen anser att det ska vara någon utanför skolan, t.ex. en hörsel- eller talpedagog som är centralt placerad inom kommunen. Klassföreståndaren ska inte vara kontaktperson.

Alla lärare måste inte vara speciallärare

● I dagens specialskola måste alla lärare vara specialpedagoger. Utredningen föreslår att det ändras så att det bara ska finnas så många speciallärare/-pedagoger som behövs och övriga lärare kan ha "vanlig" lärarexamen.

Östervångsskolan – en förebild

● Utredningen anser att Östervångsskolans modell, en specialskola i Lund för döva och hörselskadade som valt att ligga granne och samarbeta med en hörande skola, kan spridas till övriga teckenspråkiga specialskolor. Det är positivt att eleverna från de två skolorna har tillgång till båda språkvärldarna genom att ha gemensamma raster, fritidsaktiviteter och temadagar, tycker utredningen. Hörande elever kan lära sig teckenspråk på Östervångsskolan och döva och hörselskadade elever kan t.ex. läsa moderna språk tillsammans med hörande. Lärare från båda skolorna kan träffas och diskutera olika pedagogiska frågor.

Birgittaskolan, en specialskola i Örebro, studerar nu om samma modell kan användas hos dem.

Alla berörda myndigheter och organisationer har möjlighet att ge sina synpunkter på utredningen genom att skriva remissvar. SDR filar nu, vid DT:s pressläggning, för fullt på remissvaret som måste skickas in till utbildningsdepartementet senast den 25 november.

DT frågar vad SDR anser om förslaget att SPSM ska ha högst tre teckenspråkiga specialskolor och att målgruppen ska bli snävare, att endast elever med behov av teckenspråk ska gå i dem.

Henrik Sundqvist, t.f. ordförande, svarar att SDR ställer sig mycket kritiska mot förslaget om målgruppen och antalet skolor.

– SDR anser inte att antalet skolor ska vara högst tre för det skulle sätta alltför många döva och hörselskadade elever i en utsatt situation eftersom det innebär färre möjligheter att få undervisning i och på teckenspråk och vistas i en teckenspråksmiljö, och längre resväg till skolan.

Han säger också att utredningen tittar alltför ensidigt på elevernas hörselförmåga. Man bör istället lyfta fram fördelar och skapa möjligheter för barnen att kunna växla mellan språken (svenskt teckenspråk och svenska) utifrån situationens förutsättningar. Då krävs det skolor med teckenspråksmiljö.

SDR menar att utredningens förslag går emot FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och språklagen. I konventionen och språklagen graderas inte döva och hörselskadades rätt till teckenspråk utifrån hörselförmåga. Vidare ska personer som har behov av teckenspråk enligt språklagen ha rätt att lära sig, använda och utveckla teckenspråk.

– Nu riskerar döva och hörselskadade barns möjligheter att lära sig och utveckla teckenspråk att försämrats kraftigt, säger Henrik Sundqvist.

Om de regionala naven säger han:

– De regionala naven kan fylla ett tomrum som finns i dagens system och liknar det förslag på skolorganisation som vi strävat efter länge tillsammans med andra döv- och hörselorganisationer som HRF och DHB. Men det är inte acceptabelt att ställa två skolalternativ mot varandra som utredningen nu gjort genom förslaget att de regionala naven med riktade resurser mot individintegrerade elever ska finansieras av nedläggningen av specialskolorna, säger Henrik Sundqvist.

Ola Hendar, samordnare och utredare vid SPSM, är mitt i remisskrivandet när DT kontaktar honom. På frågan vad SPSM tycker om den snävare målgruppen för de teckenspråkiga specialskolorna svarar han:

– Om utredningen menar att man vill stärka teckenspråket så är det svårt att förstå hur en snävare målgruppsdefinition kan leda till det. Det är i den teckenspråkiga miljön som man kan lära sig teckenspråk.

DT har förgäves försökt att nå utredaren Jan Sydhoff för kommentar. I nummer 1 2017 sammanfattar vi vad några av de berörda myndigheterna och organisationerna skrivit i sina remissvar.

TEXT: NICLAS MARTINSSON ILLUSTRATION: LINDA STÅL

* Utredningen heter *SOU 2016:46, Samordning, ansvar och kommunikation*, och finns att ladda ner på regeringens hemsida.

Caleb, son till Nike Nordin.

Monika Andersson och sonen Linus.

Föräldrar om nyöppnade Klöverängen:

– Våra barn trivs på förskolan

Efter en tumultartad flytt av den teckenspråkiga förskolan Kattungen i Örebro, där föräldrar och organisationer drev aktioner och demonstrerade, har nu verksamheten kommit igång på Klöverängens förskola. Besannades föräldrarnas oro över teckenspråksmiljön? DT har träffat två föräldrar till barn som går på förskolan för att ta del av deras berättelser.

På Klöverängens förskola finns i dag fem avdelningar varav tre där döva och hörselskadade barn går blandat med hörande barn. De har 13 döva och hörselskadade barn*. Linus, 3 år, är ett av dem. Hans mamma, Monika Andersson, berättar:

– Pedagogstyrkan består i dag av tre döva och en handfull personal som tidigare jobbat på Kattungens förskola.

I stort sett är hon nöjd med Klöverängens förskola. Hon berättar att de nyligen haft ett föräldramöte med personalen på föräldrarnas inrådan, där föräldrarna påpekat brister i hur personalen främjade den teckenspråkiga miljön. Föräldrarna hade fått indikationer att de barn som behöver svenskt teckenspråk inte hade en full teckenspråkig miljö på grund av att andra barn och pedagoger runt dem inte tecknade sinsemellan. Upplevelsen hos föräldrarna var att fokus låg för mycket på talstimulans till de barn som kan höra istället för teckenstimulans till de barn som behöver.

– Personalen tog vårt påpekande på allvar och välviljan känns genuin, säger Monika Andersson som redan nu ser en positiv förändring.

Hur fungerar kommunikationen för Linus?

– Det är helt beroende på vem i personalen som jobbar. På mornarna när vi lämnar Linus hoppas vi att någon av de teckenspråkiga i personalen kommit till förskolan, berättar Monika och lägger till:

– Det är lätt att bara söka fel, men Linus trivs på förskolan och det är viktigast i dag. Vi är mest besvikna på den process som varit innan verksamheten flyttade till Klöverängens förskola, hur vi föräldrar hanterades och hur okunskapen kring våra barns behov lyste igenom de kommunala besluten.

Nu är Linus 3 år och har 12 kamrater på förskolan med hörselnedsättningar av varierande grad.

– Men hur blir det när Linus är 5 år och är i större behov av att kunna teckna med sina kamrater och personalen? undrar Monika Andersson.

I oktober fick han en ny kamrat på förskolan i Caleb, 3 år. Hans mamma Nike Nordin flyttade från Vänersborg till Örebro våren 2015 och Caleb gick ett år på Kattungens förskola. Via media där arga föräldrar och aktivister syntes fick Nike uppfattningen att Klöverängens förskola inte var något alternativ för Caleb. Teckenspråkskompetensen skulle vara dålig och organisationen bristfällig. Nike valde därför att vara hemma med Caleb efter Kattungens stängning. Hoppet låg istället vid den ekonomiska förening som samtidigt startade för att bilda Kattugglans fristående förskola. Tills nu.

– Det är helt tyst om Kattugglan nu, säger en frågande och besvikna Nike Nordin och fortsätter:

– I våras skapades en Facebooksida för Kattugglan och intresseanmälningar kunde göras, men nu har vi inte hört något på länge. Vad hände?

I dagarna skolades Caleb in på Klöverängens förskola och med facit i hand säger hon att de skulle ha följt med i flytten redan från början!

– Första intrycket var över förväntan, Caleb blev överlycklig över att få träffa sina kompisar och personalen är förvånansvärt duktig på teckenspråk.

Vad var det som gjorde att du ändrade dig?

– Vi hade inget val! Vi har hittat på massor av olika aktiviteter på dagarna med Caleb men vi räcker inte till, menar hon.

– Vi vill värna om Calebs språkutveckling som gynnas genom att vara tillsammans med andra teckenspråkiga barn. Caleb frågade var hans kompisar var och när vi sa att de var på förskolan ville han också dit.

Resorna till förskolan är dock långa (den ligger ca 5 km norr om centrala Örebro), avståndet till förskolan är det enda Nike Nordin ser som negativt.

– Det som stör mig mest är att vi inte har någon valmöjlighet. Att kommunen endast erbjuder ett alternativ som vi måste rätta oss efter, säger hon.

Förskolan och Birgittaskolan i centrala Örebro ligger långt ifrån varandra, så att flytta närmare förskolan blir lönlöst.

DT tar kontakt med Klöverängens förskola.

Hur jobbar ni med att främja teckenspråket?

– Pedagogerna får handledning varje vecka.Handledningen utgår från de frågor som uppstår i vardagsarbetet, som handlar om hur vi ska utveckla teckenspråket. Vi har en pedagog anställd som i en del av tjänsten arbetar med att dokumentera och utveckla den teckenspråkiga verksamheten. Vi har pedagoger med lång erfarenhet och stor kunskap i teckenspråk och om dövkultur. De är utbildade förskollärare, barnskötare och specialpedagoger, säger Agneta Magnestrand, förskolechef.

Varför går döva och hörselskadade barn på tre olika avdelningar tillsammans med hörande barn?

– Anledningarna till detta är flera: barnens enskilda behov, pedagogernas kompetens, barnens ålder, barnunderlaget och lokalernas utformning. Vi har en teckenspråkig verksamhet på tre avdelningar för att kunna sprida teckenspråket så mycket som möjligt men ändå såpass koncentrerat så att det blir bra kvalitet på alla tre avdelningar.

Efter nyår kommer två nya döva/hörselskadade barn*.

DT tog kontakt med organisationen för den fristående förskolan Kattugglan och frågade hur det gick för dem. De avböjde att svara. Hemsidan är under utveckling och hänvisar till sin Facebooksida. Där finns diverse information uppdaterat till och med maj 2016, därefter endast ett foto från ett styrelsemöte i september. DT kommer att bevaka utvecklingen för Kattugglan.

TEXT & FOTO: MARIA NORBERG

* Uppgifterna kommer från föräldrarna

Ann-Britt bor ännu hemma

I förra numret skrev DT om att det inte finns något teckenspråkigt äldreboende i Stockholm. En av de som kommer i kläm är Ann-Britt Ulfsparré, 85. Hur går det för henne nu?

Hon önskar få flytta till servicehusboendet Pilträdet i centrala Stockholm. Där bor flera döva vänner. Det är det bästa alternativet för henne då något äldreboende för teckenspråkiga inte finns i huvudstaden. Men kommunen Stockholms stad säger nej – anledningen är att servicehusboendet inte är lämpligt för henne som har demens. Istället har hon blivit erbjuden plats på olika äldreboenden för hörande. Ann-Britt bor fortfarande hemma med daglig hemtjänst på teckenspråk.

Hennes dotter, Elisabeth Ulfsparré, har anmält sin mammas fall till Inspektionen för vård och omsorg. IVO beslöt att inte ta upp hennes ärende – anledningen är att de inte kan överpröva socialnämndens beslut. Elisabeth har även överklagat kommunens beslut att avslå Ann-Britts ansökan om plats på Pilträdet till förvaltningsrätten. Nu väntar hon på besked om rätten tar upp hennes mammas fall.

FSDB Stockholms och Gotlands län och Stockholms Dövas Förening (SDF) har haft möte med ansvariga chefer på Pilträdet där de bl.a. diskuterade teckenspråkskompetens hos personalen, uppger de för DT. De har två anställda som inte är fullt teckenspråkiga. Nu har de fem döva boende. Tidigare var 12 platser reserverade just för döva men så är det inte längre. När en döv flyttar eller avlider går dennas plats till hörande. FSDB och SDF ska ha möte med äldreroteln inom Stockholms stad om att ett servicehusboende och ett äldreboende med teckenspråksprofil måste öppna snarast. Ola Lundström, ordförande för SDF, säger att kommunen också måste klargöra Pilträdet uppdrag för döva.

Om att Pilträdet inte har fullt teckenspråkig personal, säger Elisabeth:

– Är det bättre då att äldre döva fortsätter att bo ensamma hemma, med bara hemtjänst? Det tycker inte mamma och jag. Det bästa skulle vara om Pilträdet kan anställa teckenspråkig personal. Jag förstår inte riktigt varför dom inte skulle kunna göra det.

– En samlad plats som Pilträdet med dövkyrkan representerad där, teckenspråkig gymnastik och andra aktiviteter som väntjänst, pubafton på teckenspråk och filmkväll. Det går att göra mycket, det har jag sett på andra håll så varför inte på Pilträdet t.ex.? Är inte äldre döva värda det precis som hörande? Får det inte kosta också?

NICLAS MARTINSSON

ARKIVFOTO: TOMAS LAGERGREN

Snart kan det bli möjligt att välja tolk i Västra Götaland

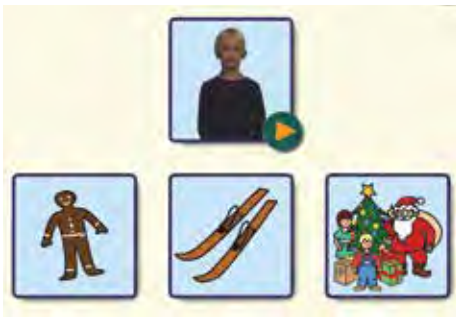
● DT har tidigare rapporterat om att det har varit frustrerande för tolkanvändare i regionen Västra Götaland att inte kunna välja/önska tolk, t.ex. till bröllop och förlossning.

I slutet av oktober hade Habilitering och hälsa-förvaltningen möte med representanter från tolkanvändarorganisationerna Västra Götalands Dövas Länsförbund (VGDL), Sveriges Dövas Riksförbund och Dövas kvinnoförening i Stockholm. På mötet deltog bland annat förvaltningschef Mikael Forslund. Han meddelade att beslutet från 2012 rivits. Det gick ut på att man endast kunde välja bort vissa tolkar om man hade sakliga skäl, t.ex. jäv. Tolkanvändarorganisationerna jublade över det rivna beslutet.

Istället ska ett nytt direktiv tas fram om vad som gäller när tolkanvändare önskar välja tolk. Fritt val av tolk för alla uppdrag är dock inte aktuellt, säger Mikael Forslund till DT.

Ny bildtelefonkatalog på nätet

● Bildtelefonkatalogen.se är en ny telefonkatalog. Den har tagits fram av Centrum för hjälpmedel i Region Örebro län. Alla företag, organisationer och privatpersoner som har bildtelefon, texttelefon eller andra alternativa kommunikationsformer kan registrera sina kontaktuppgifter på webbplatsen. "Alla kan söka i katalogen även om man inte själv är registrerad", säger Martin Zakrisson, projektledare, i ett pressmeddelande.

Två nya teckenspråksappar för döva förskolebarn lanseras

● Teckenskatten och Vintertecken är två nya appar som lanseras för Ipad. De är för döva och hörselskadade barn från tre år och uppåt. Teckenskatten är den största av apparna med ca 200 ord. Vintertecken är en specialutgåva med ord på temat jul och vinter. Apparna passar också för de döva och hörselskadade barn som vill leka via appen tillsammans med sina hörande kompisar och stolt förmedla sitt teckenspråk. Apparna är baserade på bilder – man behöver alltså inte kunna läsa. Företaget Milingo står för apparna. Döva har varit inblandade i produktionen, filmat och granskat teckenspråket.

Handikappförbunden kläs om

● Den 18 maj nästa år byter Handikappförbunden namn till Funktionsrätt Sverige. "Varje människa har rätt till självbestämmande och full delaktighet i samhällslivets alla delar", skriver Handikappförbunden på sin webbplats.

Försenad gymnasieflytt i Örebro

● Inför läsåret 2016/2017 flyttades Riksgymnasiets verksamhet på Risbergska gymnasiet tillfälligt till Tullängsgymnasiet. Planen var att elever och personal skulle flytta in i nyrenoverade och anpassade lokaler på Rudbecksgymnasiet inför läsåret 2017/2018. På grund av förseningar i ombyggnationer tvingas Örebro kommun skjuta på flytten till årsskiftet 2017/18.

FOTO: NICLAS MARTINSSON

DO tar upp Richard Sahlins fall om arbetslivstolkning i domstol

● Diskrimineringsombudsmannen (DO) har beslutat att driva Richard Sahlins fall till domstol. Han är topputbildad jurist och var tidigare i år nära att få drömjobbet som lektor i offentlig rätt vid Södertörns högskola, som DT skrivit om i nummer 4 2016. Högskolan valde att avbryta rekryteringen av honom. Anledningen var att tolkkostnaden var alltför hög. Richard Sahlin bestämde sig för att anmäla högskolan till DO.

Hur känns det att DO valt att driva ditt fall?

– Det ses som en sorts delseger för mig med tanke på att det är ett fåtal diskrimineringsanmälningar som leder till att DO beslutar att driva saken i domstol, säger Richard Sahlin.

Det återstår att se om det tas upp i domstol eller blir någon förlikning mellan högskolan och DO. Hittills har frågan om vad en skälig kostnad är när det gäller arbetslivstolkning inte prövats i Arbetsdomstolen. Richard Sahlins fall kan därför bli prejudikat om han vinner.

61

motioner har Sveriges Dövas Riksförbund fått till nästa års kongress. Det är 10 fler än förra kongressen 2013.

JAN HENNINGSSON lät tatuera in alfabetet på sin arm för cirka tre år sedan. "Ofta när hörande börjar prata med mig visar jag armen. Då förstår de att jag är döv", berättar han. Tatueringen brukar enligt honom väcka positiva reaktioner hos hörande. De blir nyfikna och sugna på att lära sig teckenspråk. Jan Henningsson har även tatuerat in sitt, sin fru och deras två barns handbokstaverade namn på båda armarna. Det blir minst en till tatuering på samma tema. Vilket motiv det blir är hemligt, säger han leende.

Paret får inte ha döv vigselförrättare

Alexandra Gozon och Mimmi Granat, bosatta i Göteborg, planerar att gifta sig borgerligt. De önskar ha en döv vigselförrättare. Länsstyrelsen säger nej.

Ett helt jämställt bröllop är vad paret vill ha. Alexandra är hörande och Mimmi döv. Även om de kan ha teckenspråkstolk som kan förmedla vad vigselförrättaren säger känns det fel. De vill ha en person som kan kommunicera direkt med dem båda.

– Teckenspråk är vårt gemensamma språk, säger Alexandra.

– Att vi vill ha en döv person som viger oss är för att vi vill kunna få till en förändring. Varför kan döva inte bli vigselförrättare också? säger Mimmi.

Eftersom det inte finns någon person i Västra Götalands län som kan viga på teckenspråk frågade paret Lars-Gunnar Möllefors om han kunde tänka sig att vara vigselförrättare inte bara för dem utan också för alla andra par som ville ha borgerligt bröllop på teckenspråk. De ansåg att han var lämplig för en sådan roll. Han tackade ja och ansökte om att bli vigselförrättare. Det blev avslag. Både han och paret anser att beslutet är baserat på ren okunskap.

Länsstyrelsen förklarar att svenska enligt språklagen är huvudspråk i Sverige. Eftersom en borgerlig vigselförrättare företräder det allmänna när hen viger är det svenska som gäller även om det svenska teckenspråket enligt språklagen ska skyddas och främjas av det allmänna. Om undantag görs så måste det finnas stöd i lag för borgerliga vigslar på teckenspråk, vilket det inte finns.

Vigselförrättare för enstaka tillfällen kan dock förordnas om särskilda omständigheter finns. Men det är ingen lång lista på tillfällen.

– Exempel på tillfällen då vi har bedömt att det föreligger särskilda omständigheter är då det funnits en dokumenterad sjukdomsbild där det varit olämpligt med en okänd vigselförrättare, då ingen ordinarie vigselförrättare funnits tillgänglig och för domare som planerat in vigslar innan deras vigselrätt upphörde men där vigseln skulle äga rum efter den tidpunkten, säger Caroline Krantz, länsjurist vid Länsstyrelsen.

Paret och Lars-Gunnar Möllefors tycker att det är obegripligt att det måste ske på svenska för det svenska teckenspråket är också *svenskt*. Och Lars-Gunnar Möllefors tillägger:

– Det går ju bra när tolk förmedlar vad vigselförrättare talar men inte när den tecknar. Egentligen är det samma sak!

Han har även deltagit i borgerligt bröllop där förrättaren, som var hörande, vigde paret endast på teckenspråk. Frågan är om han

Mimmi Granat, Alexandra Gozon och deras barn, Herkules.

bröt mot reglerna. DT visar Länsstyrelsens beslut för Språkrådet. Tommy Lyxell, språkvårdare i svenskt teckenspråk, säger att det inte står i lagen att tillkännagivandet måste vara muntligt:

– Om vigselförrättaren visar upp en skylt med tillkännagivandet på skriven svenska så skulle det i så fall uppfylla lagens krav. Men något sådant fall har inte prövats av tillståndsmyndigheter. Å andra sidan borde inte det vara av vikt på vilket språk som tillkännagivandet sker utan att vigselbeviset skrivs på svenska och därmed omfattas av offentlighetsprincipen. Vigselakten är också en ceremoniell tillställning. Den delen av vigselakten kan mycket väl ske på svenskt teckenspråk, enligt vår uppfattning.

Caroline Krantz avböjer att kommentera Språkrådets svar och hänvisar till motiveringen i beslutet.

Paret säger att det är märkligt att medan man kan få en döv präst i kyrkan kan man inte få en döv vigselförrättare.

– Det känns som om vi måste gå tillbaka till kyrkan för att ha bröllop på teckenspråk men vi är inte troende, säger Alexandra som med Mimmi planerar att gifta sig 2018 istället för 2017 och inte tänker ge upp kampen för att få en döv vigselförrättare.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Vigselförrättare är vanligtvis politiker och förordnas oftast av kommuner. Länsstyrelsen förordnar också förrättare åt kommuner vid behov. Även en döv i Stockholms stad som ansökte om att bli vigselförrättare 2007 fick avslag. Särintresset att kunna viga på teckenspråk ansågs inte tillräckligt och kommunen förordnade bara så många vigselförrättare de behövde.

Språkintresserad?

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
vastervik.se 0247-641 30

Martinas döttrar drabbas hårt av ökad tolkbrist

I början av året skrev DT en artikel om att fler riskerade bli utan tolk i Örebro. Tolkcentralen i Örebro såg framför sig en bekymmersam situation där tolkbrukarna i slutändan skulle bli de som drabbades. Blev det som Tolkcentralen befarat? DT har träffat en frustrerad förälder till två barn Aimee och Bianca, 7 och 5 år, som är hårt drabbade av den ökade tolkbristen i Örebro. Idag får de varken tolk till sina ridlektioner eller simlektioner, något de alltid fått tidigare.

- Mina barn vill inte längre gå till simskolan, för att de inte förstår vad läraren säger och att det är pinsamt att inte veta vad som ska göras, berättar en upprörd Martina Gedda. Hon bor i Asker utanför Örebro och är en av många som märker av skillnaden i tolktillgänglighet sedan Tolkcentralen i Örebro förlorade tjänsten bildtelefoni.net.

- Vi beställer nästan enbart tolk till fritidsaktiviteter, vilket är lägst prioriterat hos Tolkcentralen. Tidigare har vi nästan alltid fått tolk ändå och de få gånger vi inte fått tolk har vi fått ett besked, berättar Martina och fortsätter:

- Idag får vi inte ens besked, utan ena gången på simskolan står vi och väntar ett tag innan vi inser att nej, idag kommer det ingen tolk. Nästa gång kommer det plötsligt en tolk och så håller det på.

Martina undrar hur situationen kommer att påverka hennes barn, som nu lär sig att de inte har några rättigheter till tolk.

- Hur förklarar jag det till dem?

En konsekvens av att inte få tolkar är att Martinas barn idag inte är motiverade att gå till simskolan. Ridläraren har börjat lära sig teckenspråk och försökt att ha egna lektioner med de barn som är döva och hörselskadade.

- En fin lösning av ridläraren, som tyvärr resulterar i att mina barn inte får gå tillsammans med andra barn, säger Martina uppgivet.

Simlärarna har det svårare, de försöker med gester visa vad som ska göras eller så försöker Martina, som själv är döv, att förstå och förklara för barnen.

- Det är hopplöst, teckenspråkstolken brukade vara med i vattnet med barnen men jag står vid bassängkanten och försöker hänga med trots att jag själv inte hör heller, berättar Martina.

DT har intervjuat Magnus Sjögren, verksamhetschef på Tolkcentralen i Örebro. Antalet anställda har, precis som befarats, minskat drastiskt med 50 anställda (42 tjänster) i och med att tjänsten bildtelefoni.net inte längre utförs av Tolkcentralen i Örebro.

- När vi utvecklade tjänsten för digital vardagstolkning var själva idén att kunna öka verkningsgraden per tolk, säger Magnus

Martina Gedda får inte tolkar till sina barn.

som nu intygar att denna möjlighet försvunnit då bildtelefoni.net flyttades till en annan aktör. Den ökade tolkbristen är en trend som tyvärr bara börjat i Örebro menar Magnus Sjögren, han tror att det kommer att komma fler försämringar. Bland annat tror han att möjligheter till teckenspråkstolk vid fritidsaktiviteter kommer att minska. Precis det vi redan sett hos Martina och hennes barn.

Tolkcentralen har inlett ett projekt där de förser olika vårdinrättningar inom sjukvården med läsplattor för distanstolkning. På så sätt kan Tolkcentralen frigöra resurser till andra uppdrag. Utöver det kommer Tolkcentralen snart att kunna erbjuda förbokad bildtelefoni, då bildtelefoni.net inte har den tjänsten. Men det är ingen stor tröst.

- Jag har påtalat om våra framtida utmaningar internt inom Region Örebro län tillsammans med önskingar om budgetförstärkningar, berättar Magnus Sjögren.

I diagram som DT fått av Tolkcentralen Region Örebro län ser vi att i september 2016 mer än fördubblades tolkbristen jämfört med samma månad 2015. Från att ungefär 70 uppdrag inte kunnat genomföras till över 170 uppdrag i september i år.

Om du själv fick önska, hur skulle situationen se ut?

- Jag önskar att statsbidragen till tolkverksamheter i Sverige skulle fördelas utifrån antalet användare och utförda tolktimmar istället för nuvarande ordning (som bygger på att cirka 40 procent av kostnaden för tolktjänsten ska finansieras av stadsbidraget, reds anm), svarar Magnus Sjögren och fortsätter:

- Idag får Stockholm ett dubbelt så stort statsbidrag per utförd tolktimme i relation till Örebro, ett resultat av den ordning man utgår från idag.

Magnus Sjögren strävar idag, tillsammans med många andra tolkcentralschefer i Sverige, efter en nationell offentlig tolktjänst så att den blir lika i hela landet.

Dövas Förening i Örebro, DFÖ har ett tag stått utan representant till tolkbrukarrådet men nu har Johanna Carlsson tagit sig an rollen. Hon har dock hittills inte inlett sitt uppdrag och vill därför inte uttala sig i frågan.

TEXT & FOTO: MARIA NORBERG

Lisa Vogel i Dövas hus stora entré.

Nordens äldsta dövförening fyllde 150 år

I november hade Köpenhamns dövförening 150-årsjubileum. DT möter styrelseledamoten Lisa Vogel och tar reda på hur det går för Nordens äldsta dövförening.

Dövföreningen af 1866 ligger på Brohusgade i centrala Köpenhamn sedan 1898. Platsen kan med rätta kallas Dövas hus. Det finns bara döv- och teckenspråksrelaterade verksamheter i sexvåningsbyggnaden, t.ex. tolkföretag och ungdomsklubb.

Lisa Vogel visar DT runt i huset. När vi stiger in i föreningens lilla museum berättar hon:

– I det här rummet föddes min döva mamma. Det var före andra världskriget. Sedan kom min moster till världen under kriget, hon föddes också döv här. Men min morbror var född på en annan plats efter kriget, inte här. Han var hörande. Det kanske inte var så konstigt, säger hon leende.

Fram till 1960-talet fanns det lägenheter i huset. Lisa Vogel besökte föreningen ofta som liten tillsammans med sina föräldrar.

– Det var som ett andra hem för mig. Jag kommer ihåg hur jag sprang och lekte i entrétrappan med andra barn. Otroligt nog blev det aldrig någon fallolycka.

Hon sitter i styrelsen sedan sju år tillbaka. Det som fick henne att kandidera till ledamotposten var att ekonomin var körd i botten 2009. Hon och flera andra kände att de ville rädda föreningen. Nu har föreningen drygt 800 medlemmar från hela Danmark.

– Det finns 17 döv- och två teckenspråksföreningar i landet. Anledningen till att många ändå vill vara medlemmar hos oss är att det händer mer här i huvudstaden och att det är lätt att resa hit. Det tar bara drygt två timmar med bil från Jylland.

De första år som Lisa Vogel satt i styrelsen blev ekonomin allt stabilare. Nu går ekonomin återigen lite knackigt. Anledningen är att dövföreningen äger ett tolkbolag, TC1866. Meningen är att dess överskott ska återinvesteras i dövföreningen. Men nu är det så tuff konkurrens på marknaden att tolkföretaget går minus.

– Nu diskuterar vi att göra TC1866 till ett privat bolag på sikt så att det inte belastar dövföreningen om det blöder eller går i konkurs. Men inget är beslutat ännu.

Dövföreningen har 4 anställda: verksamhetschef, tolksamordnare, tolk- och eventsamordnare och alltiallo. Varje tisdag och torsdag jobbar också ett cafébiträde när Dövas hus har öppet för arbetslösa och seniorer. I övrigt arrangeras medlemsmöten, föreläsningar och andra sociala aktiviteter då och då. Dövföreningen brukar hyra ut sin festlokal till utomstående nästan varje helg när de inte behöver den själva. Något regelrätt intressepolitiskt arbete har dövföreningen inte till skillnad från Stockholms Dövas Förening (SDF).

– Vi är passiva jämfört med er svenskar, säger Lisa Vogel.

Men när dövföreningen ska lämna in motioner till danska dövförbundets, DDL, landsmöte (motsv. kongress) så kan det bli livliga diskussioner om vad förbundet ska arbeta med. Själv arbetar Lisa Vogel som bokförare hos DDL vars kontor är på näst översta våningen i Dövas hus.

– När DDL kommer på tal håller jag mig utanför.

Precis som många dövföreningar i Sverige och världen kommer det allt färre ungdomar till Dövas hus i Köpenhamn. När Lisa Vogel guidar DT i huset besöker vi ungdomsklubben Absalon. Två anställda där väntar på att ta emot ungdomar som slutat skolan för dagen. De berättar att klubben inte är lika populär som tidigare.

– Vi i huset (t.ex. Absalon, dövföreningen af 1866, sportklubben Döviana, kvinnoföreningen etc) pratar om att börja jobba på tvären och ha gemensamma program så att det förhoppningsvis lockar fler att komma hit, säger Lisa Vogel som personligen tror att dövföreningen i framtiden måste sälja sin lokal då det kostar att renovera och istället flytta till en mer lättskött lokal.

– Jag hoppas verkligen att den här dövföreningen fortlever! Den har en speciell plats i mitt hjärta. **TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON**

Dövföreningen af 1866 hade en jubileumshelg den 18-20 november. Bl.a. ägde en middag med 280 gäster rum. Representanter från SDF deltog.

På Spelens hus finns en jättelik Super Mario Bros-spelbana gjord av pärlor.

Ali Haidar och Niklas Månsson trivs på Spelis.

Spelförening för teckenspråkiga i Malmö

Här kan man spela vad man vill

Spelis är en teckenspråkig spelförening i Malmö. Den startade förra hösten. DT besökte föreningen en fredagskväll och träffade speltokiga ungdomar.

Spelis håller oftast till på Spelens hus i centrala Malmö. Där finns ett enormt utbud: bräd-, figur-, kort- och datorspel med mera. Man kan spela vad man vill, men inte med pengar. Föreningen är ansluten till Sverok, landets största ungdomsförbund med över 100 000 medlemmar och 3 600 föreningar.

– Alla är varmt välkomna hit oavsett hur mycket teckenspråk de kan, säger Viktor Jäderlund, en av initiativtagarna till Spelis.

När han och Angel Borisov var på Malmö Dövas Förenings sommarcafé förra året pratade de om att de borde öppna en förening där man inte bara kunde spela utan också vara social. Så de bestämde sig för att registrera Spelis i september förra året.

Nu har Spelis öppet varannan fredag, i första hand på Spelens hus. På sommaren har de också utomhusaktiviteter. Hur många som brukar komma varierar, mellan 5 och 25 personer. Ingen

föranmälan behövs. Man kan få medverka gratis en gång. Om man vill fortsätta så måste man bli medlem i Spelis. Nu har de cirka 20 medlemmar. En av dem är Ali Haidar. Han kom till Sverige för ett år sedan från Irak och väntar på besked om uppehållstillstånd. Nu lär han sig svenskt teckenspråk för fullt.

– Det är roligt att träffa andra döva här och spela, säger han som gillar fotbolls- och krigsspel.

Till Spelens hus kommer också hörande från andra spelföreningar och det finns en deltidsanställd i huset som kan teckenspråk. Både Angel Borisov och Viktor Jäderlund säger att hörande som är på plats har positiv attityd. Ibland händer det att döva och hörande spelar tillsammans.

Spelis är landets enda teckenspråkiga spelförening. Angel Borisov och Viktor Jäderlund hoppas att det bildas fler teckenspråkiga spelföreningar i landet:

– Det skulle vara roligt med turneringar mellan Stockholm, Göteborg, Malmö...

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Kurs “Engagera dig!”

SDR arrangerar kursen ”Engagera dig!” den 27-29 januari och 7-9 april 2017 tillsammans med SDUF och SDI på Västanviks folkhögskola i Leksand. På kursen kommer vi att ta upp bland annat: Ledarskap, Organisationskunskap, Genusperspektiv, Dövstudier och praktiska övningar.

För dig som är medlem i SDR är deltagaravgiften reducerad till 1.250 kr. I avgiften ingår logi i dubbelrum och kost. Kontakta Alexia Lefebvre på alexia.lefebvre@sdr.org för frågor och anmälan. **Senaste anmälningdag är den 9 december.** För mer information, se www.sdr.org

Missa inte det!

Olofsgården.

Anna Wilagos och Kia Silverdal sitter i styrelsen.

Annica Torslund besöker Olofsgården.

DT besöker Dövas hus i Gävle

I förra numret införde vi en ny avdelning: Landet runt. Det är att vi besöker en dövförening i varje nummer. Den här gången hälsar vi på Gävleborgs Dövas Länsförening och träffar en glad skara medlemmar.

Ett orosmoln är vad som ska bli mötesplats i framtiden när Olofsgården, som de brukar träffas på, är till salu.

Drygt 15 personer äter våfflor på Olofsgården vid ån i centrala Gävle när DT kommer på besök. Gården ägs av Svenska kyrkan. Där håller den teckenspråkiga mötesplatsen Teckenfyran till ungefär en gång i månaden. Det är ett samarbete mellan Gävleborgs Dövas Länsförening (GDL) och Svenska kyrkan. Alla är välkomna – man måste inte vara medlem i vare sig dövföreningen eller kyrkan.

Teckenfyran kom till 2008 när en mindre grupp konstaterade att de saknade ett ställe att träffas och umgås på i Gävle. Senast dövföreningen hade egen lokal i Gävle var 1994.

En av de som brukar komma till träffarna är Annica Torslund.

– Jag trivs bra här. Det är kul att träffa nya och bekanta ansikten, säger hon, som har sin chihuahua med sig till väffeldagen.

Nils-Åke Rådström sitter bredvid henne.

– Jag besökte Teckenfyran för första gången i december 2014. Tidigare visste jag inte att den fanns. Mina kompisar berättade om den. Så jag kommer nu hit en gång i månaden. Det är trevligt här, säger han som till vardags bor utanför Söderhamn och jobbar på sågverket Stora Enso.

Anna Wilagos, styrelseledamot i GDL, berättar att Teckenfyran betyder mycket för teckenspråkiga döva och hörselskadade i Gävleborg:

– Många döva är ensamma. Så det är ett bra sätt för dem att bryta isoleringen och komma ut.

Cirka 15-20 personer brukar komma till mötesplatsen. Sedan har GDF års- och medlemsmöten, föreläsningar och julbord med mera på HSO:s allaktivitetshus Tullbomsgården. Då är det renodlad föreningsverksamhet.

– När vi har föreläsning, t.ex. från Tolkcentralen, då brukar det komma över 30 personer, säger Kia Silverdal, styrelsesekreterare.

Föreningen har drygt 50 medlemmar. De flesta är äldre. Ingen är under 30 år. Åke Gillberg, ordförande i pensionärsföreningen, undrar hur framtiden blir när antalet medlemmar blir allt färre. Hans förening har cirka 20 medlemmar, alltså är nära hälften av dövföreningens medlemmar seniorer.

Kia Silverdal säger:

– Många döva flyttade härifrån eftersom det fanns inga jobb längre för dem. Några flyttade också för kärleken. Sedan gick en del döva bort.

Ett glädjeämne är att två hörselskadade barn brukar komma till Teckenfyran för att lära sig teckenspråk.

Dövföreningen är orolig inte bara för att antalet medlemmar blir färre utan också för att kyrkohederns bostad med tillhörande Olofsgården ska säljas nästa sommar 2017. Anledningen är att bostaden står tom sedan en tid tillbaka och att kyrkan behöver stärka sin kassa.

Dövföreningen hoppas att de och kyrkans teckenspråkiga stiftskonsulent från Uppsala stift, Ing-Marie Lundberg, tillsammans kan hitta en ny lokal.

Kia Silverdal säger att oavsett vad som händer så är dövföreningen otroligt viktig för döva och hörselskadade i Gävleborg inte minst för sitt tillgänglighetsarbete. Dövföreningen arbetar bl.a. för att att landstinget ska ha beredskapstolkar, något som saknas i dag, och att viktiga meddelanden till allmänheten ska vara på teckenspråk. T.ex. varnade Gästrike vatten för vattenläcka i september i år. Då var det bara på svenska. Vattenläckan var så allvarlig att över 75 000 gävlebor var tvungna att koka kranvatten till dryck och matlagning.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

GDL bildades 1967. Tre andra dövföreningar i regionen är vilande, bland annat Gävle-Sandviken Dövas Förening (grundad 1908).

Rik på fina metaforer och flerbottnad

RECENSION

Dylan Grönöga och jag
av Mia-Maria Lindberg med
illustrationer av Viktor Jäderlund.
Venaröd förlag 2016. 82 sidor.

Dan och Dylan är bästa kompisar. Dan bor med sin mamma på landet utanför Malmö och går integrerad med hörande i skolan.

Bokens huvudtema är vänskapen mellan Dan och Dylan och hur Dans vardag ser ut med en, till en början, icke-teckenspråkig mamma och skolans eviga mikrofonfadäser med klantiga oförstående lärare. För den som någon gång gått integrerad och varit beroende av teknik är troligen igenkänningen hög. Berättelsen börjar precis innan sommarlovet, en dag där saker ställs på sin spets.

Mia-Maria beskriver Dans utanförskap och hans kamp att försöka "höra" och hänga med med precision. Betydelsen av att få verka och leva i teckenspråksmiljö är bokens stora sensmoral och är invävd i berättelsen på ett pedagogiskt sätt utan att det

skrivs läsaren på näsan. Invävt finns också små vetenskapliga aspekter på våra sinnen som kan fångas upp och diskuteras i klassrummet. Precis som i Pluto och stjärnorna är boken rik på fina metaforer som ger berättelsen flera lager. I Dylan grönöga och jag hittar vi bland annat en bro och trollsländor. Viktor Jäderlunds illustrationer är lika snygga som alltid och väl värda att stanna upp i läsningen och betrakta en stund.

Språket är enkelt och anpassat till ungdomar i mellan- och högstadiet. Den finns även fint översatt till teckenspråk med Petra Örlégård som aktör. Teckenspråksversionen följer kapitelindelningen och innehåller filmer som är mellan 3 till 11 minuter långa. De två olika versionerna kan med fördel läsas parallellt och användas som verktyg för läsförståelse i skolan. Själv har jag lite svårt för begreppet "hörselnedsättning" som är återkommande i boken. Det ligger ett stråk av förnekelse snarare än identitet i ordet och man bör kanske fundera kring innebörden i begreppet i boken. Trots det så ger boken många bra vägar in i diskussionen om språkets och identitetens betydelse. Drömmen om teckenspråket, vi hoppas att den blir sann på riktigt för Dan.

YLVA BJÖRKLUND

I USA kan döva kontakta myndighet direkt på teckenspråk

Mellan den 5 och 6 oktober hölls de årliga T-Meetingdagarna i Malmö. Eventet anordnas av företaget T-Meeting där de bjuder in kunder, samarbetspartners och andra intressenter.

I år fanns representanter från bland annat Nya Zeeland, Serbien och USA. Mycket av föreläsningarna handlade om teknik och tolkning men det fanns även föreläsningar om dövblindhet, socialt företagande och om CODA's.

Bland de besökande föreläsarna fanns Pat Meyers (hörande) och Willie King (döv) från den Amerikanska organisationen CSD (Communication Service for the Deaf) som är en internationell icke-vinstdrivande organisation vars mål är att höja livskvaliteten för människor som är döva, dövblinda, eller hörselskadade. Sedan 1975 har CSD erbjudit ett utbud av innovativa produkter, program och tjänster. Bland annat har de under lång tid arbetat med förmedlingstjänster, tolksamordningstjänster och mycket annat. CSD leds av döva och hörselskadade och de arbetar från många platser över hela USA och utomlands.

På T-Meeting dagarna berättade CSD om att det i USA satsas mycket på något som kallas för "Direct services". Det innebär i korthet att en döv som vill kontakta en myndighet talar direkt med en döv som arbetar på den myndigheten. Vinsterna med "Direct Services" är enligt dem stora för samhället. Förutom att det skapar många kvalificerade arbetstillfällen för döva så innebär det en ekonomisk besparing då tolkning inte behövs, samtidigt

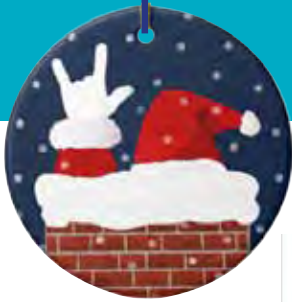
som den döva får information på sitt modersmål istället för att få tolkad information. Myndigheten FCC (motsvarande PTS, Post- och telestyrelsen) som finansierar bildförmedlingstjänsterna i USA ser mycket positivt på "Direct Services" tjänster. Dock är det så att dessa tjänster gör att trafiken på bildtelefonförmedlingarna i USA krymper, så de företag som driver bildtelefonförmedling i USA motarbetar "Direct Services", berättar de.

Den teknik som CSD använder för "Direct Services" kommer från det Svenska företaget T-Meeting. CSD utbildar döva för olika typer av kommunikationstjänster, dessa får sedan anställning antingen hos CSD's eget callcenter eller direkt hos någon myndighet eller företag. På sikt gör CSD bedömningen att dessa tjänster kan skapa tusentals nya jobb för döva i USA. Idag arbetar cirka 60 döva på CSD, de bemannar olika call-center med cirka 600 anställda och har där ytterligare ungefär 80 döva administratörer.

På T-meetingdagarna närvarade också den inom hästsporten kände Lufti Kolgijini. Han deltog som en personlig vän till bröderna Tairi som driver T-Meeting. Efter att han lyssnat till CSD, meddelade han att han tillsammans med T-Meeting önskar ge en donation om 20.000 kr till SDR, som på plats representerades av Tomas Hellström. Önskan är att donationen används för att titta närmare på hur "Direct Services" fungerar och om det finns möjligheter för något liknande i Sverige.

MARKUS STRÖM, VERKSAM INOM SDR TECKEN

TECKENSPRÅKIGA FÖRETAG OCH ORGANISATIONER
ÖNSKAR GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

MO GÅRD

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

dramaski

SDUF:s första interimstyrelse: från vänster Johnny Danielsson, Birgitta Ozolins (f. Dalsmark), Uldis Ozolins, Rigmor Lindström och Anders Sundström.

Ung 50-åring i unik jubileumsbok

Den 8 december utges Sveriges Dövas Ungdomsförbunds 50-årsjubileumsbok. DT har fått en förhandstitt på den dövungdomshistoriska unika boken och mött författarna Charlotte Gustavsson och Urban Mesch.

I över ett år har Charlotte Gustavsson och Urban Mesch jobbat med jubileumsboken. När DT träffar dem har de precis skickat den till tryck. De är glada och lättade. Arbetet med boken har inte varit helt lätt.

– SDUF:s historia är rörig. Mycket av förbundets material har försvunnit eller finns utspritt på olika platser i Sverige, berättar Charlotte.

Ett exempel på att ungdomsförbundets historia är trasslig är att de firade 30-årsjubileum 2007 – och 50-årsjubileum i år.

Hur är det möjligt?

– Ingvar Edwall (mångårig SDR-medarbetare) och jag upptäckte 2008 att SDUF var bildat 1966, inte 1976. Det var när vi var nere i arkivet på Västanviks folkhögskola, berättar Urban.

Den 23 april 1966 grundades Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDU*, på Carlsborgsons gård (i dag Västanviks folkhögskola) i Leksand. Över 100 finklädde ungdomar från hela Sverige var på plats. På den tiden fanns tre ungdomsklubbar: Dalabygdens, Göteborg och Stockholm. SDU:s allra första ordförande blev Uldis Ozolins.

Tio år senare – 1976 – (åter)bildades SDU, då med namnet Sveriges Dövas Ungdomsråd. Det var på initiativ av SDR och ersatte ungdomsförbundet. En av anledningarna var att SDR,

för att kunna få extra statsbidrag, måste ha ungdomsverksamhet. Ungdomsrådets första ordförande var Anders "Gum" Andersson. Rådets första stämma hölls 1977 (30-årsjubileet 2007 utgick från det året, ej bildandet 1976). Historien bakom återbildandet 1976 var delvis bitter. Några aktiva inom ungdomsförbundet ansåg att SDR hade kört över dem genom att på egen hand inrätta ett ungdomsråd och inte fråga om ungdomsförbundet hade intresse av att sitta i rådet.

Vad som egentligen hände under de dramatiska två åren före återbildandet är inte helt klarlagt. Handlingar och protokoll saknas nämligen från denna tid. Författarna misstänker att de blivit förstörda av de två bränderna 1974 och 1985 på ungdomsgården Bilbergsgården i Örebro där ungdomsförbundet förvarade en del av sitt material. Sedan kunde författarna aldrig träffa Bengt-Olof Nilsson som var ordförande för SDU 1974-76 och Anders "Gum" Andersson som var ordförande för SDU 76-78. De finns inte kvar i livet.

Charlotte och Urban berättar att de också varit angelägna om att skriva kort om ungdomsklubbar i boken då många inte har koll på dem. Urban berättar att när han grävde i ungdomsklubbarnas historik upptäckte han att ytterligare ett viktigt årtal blivit förbisett.

– Jag upptäckte förra året att Dalabygdens Dövas Ungdomsklubb skulle ha haft 50-årsjubileum 2014, vilket de aldrig hade!

En av utmaningarna med arbetet av boken är just att göra den röriga historien begriplig. En annan är att de flesta bara varit aktiva i ungdomsförbundet en kortare period när de själva var unga och därför inte minns så mycket när Charlotte

1980 1989

RÄDDA DÖVSKOLAN

Lars Kruth hedersdoktor vid Stockholms universitet

Första grundkursen i ämnet teckenspråk vid Stockholms universitet
14 maj, Svenska riksdagen erkände svenska teckenspråket som dövas första språk och undervisningspråk
SDR fick 7 miljoner i statligt anslag för att bygga ut videoverksamheten

Läroplanen för grundskolan, Lgr 80, kompletterades med föreskrifter om att döva barn ska bli tvåspråkiga, med teckenspråk som första språk och svenska som andra språk

Iger Ahlgren blev den första docenten i dövas språk vid Stockholms universitet

Tolkcentraler hos landstinget startades
Förmedlingstjänsten för texttelefoner (FÖC) öppnades

RGH fick eget gymnasium i Örebro

TV Falun började med Nyhetstecken
Västernisks folkhögskola invigde ny skolbyggnad

Riksdagen beslutade att 20 poäng i teckenspråk var ett krav för att komma in på dövlararutbildningen
Riksdagen satsade på utbildning av teckenspråktolkar och teckenspråklärare samt på fortbildning i teckenspråk för dem som hade dövlararutbildning

STATLIGA GRUNDSKOLOR FÖR DÖVA

- Kristinaskolan – specialskola för hörselskadade i Härnösand (1966–1981)
- Kristinaskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Härnösand (1981–1999)
- Manillaskolan – specialskola för döva och hörselskadade (1977–2000)
- Birgittaskolan – specialskola för hörselskadade och talskadade i Örebro (1966–1987)
- Birgittaskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Örebro (1987–1999)
- Vänerskolan – specialskola för hörselskadade i Vänersborg (1970–1981)
- Vänerskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Vänersborg (1981–1999)
- Östervångskolan – specialskola för hörselskadade i Lund (1965–1981)
- Östervångskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Lund (1981–1999)

VERKSAMHET MED GYMNASIAL UTBILDNING

FÖR GRAVIT HÖRSLSKADADE I ÖREBRO*

- Risbergiska skolan, Hagåggatan 53 (1971–2016)
- Virginska skolan, Alvtomtagatan 56 (1971–1988)
- Virginska skolan, Fabriksgatan 46-50 (1988–1998)
- Rudbecksskolan, Kungsgatan 31-33 (1971–1996)
- Tullängsskolan, Tullängsgatan 7 (1971–)
- Alningskolan, Fredsgatan 7 (1977–1983)
- Karolinska skolan, Olaiagatan 25 (1980–1981)
- Kvinnersta skolan, Kvinnersta 533 Axberg (1985–1986 och 1988–1989)

* Nämning till Riksgymnasiet för döva (RGD) 1984. Ett riksgymnasium för hörselskadade (RGH) startades samma år.

UNGDOMSKLUBBAR

- Stockholms Dövas Ungdomsklubb (1937–)
- Göteborgs Dövas Ungdomssektion (1953–)
- Dalabygdens Dövas Länsungdomsråd (1964–)
- Örebro Dövas Ungdomsklubb (ODU) (1967–)
- Östergötlands läns dövas ungdomssektion "Blått"
- Kalmar läns dövas förenings ungdomssektion "Gul"
- Ungdomsklubben EVA (Eksjöstuna, Västerås)
- Kristianstads läns dövas ungdomssektion
- Ungdackarna dövas ungdomsråd i Kungälv
- Ungdomsrådet "Linnes" i Jönköping
- Örebro Dövas Länsungdomsråd (1967–)
- Mellanorrlands dövas ungdom
- Malmö Dövas Ungdomsklubb (1967–)
- Skåne Dövas Ungdomsklubb
- Lundabygdens Dövas Ungdomsklubb
- Skaraborgs Dövas Ungdomsklubb
- Ungdomsklubben "Svea" i Gäddede
- Norrbottens Ungdomsklubb
- Värmlands Ungdomsklubb
- Borås Dövas Ungdomsklubb

* Nämning till Riksgymnasiet för döva (RGD) 1984. Ett riksgymnasium för hörselskadade (RGH) startades samma år.

Varje kapitel börjar med en tidsaxel.

DÖVASAMHÄLLE:

DÖVUNGDOM:

1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
SDU öppnade sitt andra kontor i Örebro i mars Alkoholstopp i SDU Organisationsutredning – UOU SDU diskuterade frågan om integration i Örebro i mars Handikappforums demonstration i Göteborg Demonstration mot "Holmängensprojektet" i Vänersborg Första alkoholkursen, 4 stegkursen Nordiska ungdoms-seminarium på Solbacken på Värmdö SDU köpte egen buss	Demonstration i Örebro för ett samlat högstadium SDU AN-Temavecka i Örebro	SDU:s kontor flyttade till Leksand från Örebro Första elevkursen för dövkolorna SDU-rutan i Videojournalen 2:a Unga Dövas Dag, Södertälje	SDU:s samarbete med HFU SDU:s kontor flyttade till Leksand från Örebro Första elevkursen för dövkolorna SDU-rutan i Videojournalen 2:a Unga Dövas Dag, Södertälje	SDU i samarbete med SDI Inspelning av en film om alkohol och narkotika, De förlorade åren Dövas TV producerade sitt allra första barn-program, Emma och Bobo	SDU i samarbete med SDI Inspelning av en film om alkohol och narkotika, De förlorade åren Dövas TV producerade sitt allra första barn-program, Emma och Bobo	SDU i samarbete med SDI Inspelning av en film om alkohol och narkotika, De förlorade åren Dövas TV producerade sitt allra första barn-program, Emma och Bobo

1987	1988	1989
SDU arrangerar skilderdokument SDU:s narkotikafilm De förlorade åren blev klar och en kampanj startades SDU flyttade till nya lokaler i Leksand tillsammans med SDR Kvällsmottagning hos SDU SDU får egen medlemstidning, Extra! SDU-Bladet Klubbkonferens arrangerades för första gången WFD:s ungdomskommission bildades Sveriges Dövas Gymnasieskolors elevkår (SDGE) bildades	AMANDA-gruppen träffade Margot Wälström SDU:s handbok på video Handlingsprogram Actionsprogram år 2000	SDU arrangerar skilderdokument SDU:s narkotikafilm De förlorade åren blev klar och en kampanj startades SDU flyttade till nya lokaler i Leksand tillsammans med SDR Kvällsmottagning hos SDU SDU får egen medlemstidning, Extra! SDU-Bladet Klubbkonferens arrangerades för första gången WFD:s ungdomskommission bildades Sveriges Dövas Gymnasieskolors elevkår (SDGE) bildades

Sara Domström har illustrerat.

och Urban ställde frågor till dem. De har intervjuat över 30 personer. Några gick inte att intervjua, de hade redan gått bort.

– Till exempel hade vi väldigt gärna velat intervjua Anders "Gum" Andersson och Bengt-Olof Nilsson. Det är synd att de inte längre lever – det är viktigt att inte glömma att de gjorde ett mycket bra jobb under en besvärlig tid, säger Urban.

Vidare berättar han och Charlotte att det tagit tid att gå igenom det digra materialet med fotografier, pressklipp och videor med mera. En del cd gick inte att öppna alls med dagens datorer. Så hon och Urban var tvungna att använda en gammal dator för att kunna mata in cd.

Deras arbete resulterade i en över 300 sidor jubileumsbok som är rikt illustrativ med bilder varvade med berättelser, fakta och "Visste du att..."-notiser om förbundets lägerverksamhet och intressepolitiska arbete med mera. Ett återkommande tema är de översiktliga tidsaxlarna med tillhörande ungdomsklubbar och dövskolor under denna tid. Den börjar år 1937 då den första "renodlade" ungdomsklubben för döva startade i Stockholm 1937.

– Vi vill att läsaren på ett enkelt sätt ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som hände under respektive tidsaxel, säger Charlotte.

Ett annat återkommande inslag i boken är att det finns en rad illustrationer med persontecken gjorda av Sara Domström. **Vad hoppas ni att läsaren kommer att känna och ta med sig när hen har tagit del av boken?**

– Vi vill visa att SDUF är en bra plantskola för döva ungdomar, från lokal nivå ända upp till FN-nivå, säger Urban som tycker att boken passar alla åldrar.

– Vi vill dels att läsare ska få bättre förståelse för hur döva ungdomar har haft det genom åren, dels att ungdomar som

varit aktiva i SDUF och läser boken ska se tillbaka på sin ungdom och olika lägerminnen med glädje, säger Charlotte.

Båda säger att de verkligen hoppas att det kommer fler dövhistoriska böcker för det finns så få skrifter på området. Det har närmast varit frustrerande för dem att inte kunna ta med allt i boken.

– Det finns så många fantastiska berättelser. Men vi måste avgränsa oss. I alla fall är första pusslet lagt, avslutar Charlotte.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

- * SDUF:s olika förbundsnamn genom åren
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU), 1966-1976
- Sveriges Dövas Ungdomsråd (SDU), 1976-1994
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU), 1994-2012
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF), 2012-, för att inte förknippas med Sverigedemokratisk Ungdom (SDU)

Urban Mesch och Charlotte Gustavsson på SDUF:s 50-årsjubileum på Dövas hus i Stockholm i oktober.

Kristofer ser inte saker i periferin.

Kristofer har Ushers syndrom

Ushers syndrom gör att man både förlorar synen och hörseln. Dövas Tidning har intervjuat Kristofer Peterson som har Ushers syndrom. Hans syn försämras över tid på grund av ögonsjukdomen Retinitis pigmentosa (RP): han ser inte saker i periferin, blir orolig att han ska snubbla och blir trött snabbt på grund av att han tvingas anstränga sig för att vara uppmärksam hela tiden. Och hans största dröm är att se normalt.

Det här är den femte delen i artikelserien om dövgenerna.

Förra året slutade Kristofer att cykla för att han aldrig uppfattade den äldre tanten när han var ute och cyklade.

– Vi krockade för jag såg inte henne. Då bestämde jag mig för att inte cykla mer, berättar Kristofer som bor i Härnösand.

Kristofer var tre år när hans Usher syndrom upptäcktes. Då började han snubbla på saker vilket gjorde att han ofta föll ner på golvet. Kristofers mamma tyckte att han betedde sig märkligt så Kristofer fick träffa en läkare. Då upptäckte de att han förutom dövheten hade problem med synen och balansen vilket var karaktäristiskt för Ushers syndrom. Kristofer har utöver hörsel- och synnedläggningarna ingen balans.

Cirka 700-800 svenskar har Ushers syndrom (2014) och detta syndrom kan delas in i tre typer, typ 1, 2 och 3. Alla typerna ger upphov till en kombination av hörsel- och synnedläggning medan vissa får balansproblem. Varför personer med Ushers syndrom gradvis förlorar synen beror på retinitis pigmentosa som är en ögonsjukdom där syncellerna fortlöpande förstörs och det bildas pigmentklumpar i ögonbotten. Först förstörs stavarna (sinnesceller för ljus) och sen även tapparna (sinnesceller för färg).

I dag jobbar Kristofer med digitalisering av fabriksritningar, och med ritningar och skanningar.

– Det fungerar bra eftersom jag jobbar framför datorn, berättar Kristofer. Men han berättar att det är ansträngande att jobba heltid som synskadad.

– Jag måste anstränga mig extra varje dag då jag måste koncentrera mig och jag är rädd att folk ska ta illa upp för att jag snubblar på dem. Sen måste jag också anstränga mig för att höra vad andra säger. Jag är rädd att bli missförstådd eller att inte göra mig förstådd på arbetsplatsen, säger han.

Kristofer har inte berättat för sin chef att han har retinitis pigmentosa, och att hans syn försämras över tid. Han får frågan varför.

– Skulle du ha gjort det om du var i min situation? Det tror jag inte. Om jag sagt att jag har RP skulle jag säkert inte fått jobbet, svarar Kristofer.

I samband med att Kristofers synskada upptäcktes blev han även CI-opererad.

– CI har gett mig fler möjligheter till arbete. Jag klarar av att arbeta med hörande, för annars hade det aldrig gått. Sen hjälper mitt CI mig mycket i min vardag när synen inte räcker till, t.ex. när jag inte ser någon som försöker fånga min uppmärksamhet. Då kan de ropa på mig, berättar Kristofer.

Kristofers föräldrar bestämde sig att vara öppna med hans synskada tidigt men det var först när han insåg att han inte skulle få körkort som han kom till insikt om synskadans begränsningar.

– Men mina föräldrar sa aldrig att det fanns en risk att jag kunde förlora min syn helt och hållet. Jag förstod det först när jag hittade en gammal bok som handlade om Ushers syndrom, berättar Kristofer.

70-80% av alla med Ushers syndrom har någon grad av syn kvar livet ut medan 20-30% blir blinda när de är i 70-80-årsåldern. Kristofer såg någorlunda bra fram till studenten. Det var först när han började plugga på universitet som han upptäckte att han började se sämre. Han började krocka med folk på stan och upplevde tunnelseende. Han har även blivit mer rädd och orolig att röra sig ute eftersom han inte hör eller ser om det kommer bilar eller om han råkar gå in i andra personer.

– Ju sämre jag ser desto mer blir jag påmind om min dövblindhet, berättar Kristofer.

Detta syndrom är en recessiv gen vilket alltså innebär att genen inte är dominant. För att ett barn ska få Ushers syndrom måste föräldrarna alltså bära på samma uppsättning av gen för att barnet med 25 % sannolikhet ska kunna ärva syndromet. Men om båda föräldrarna har samma typ av Ushers syndrom är det 100 % sannolikhet att syndromet ärvs vidare till deras barn. I det här fallet bar Kristofers föräldrar på en uppsättning Ushers var utan att syndromet "blommat ut" hos dem och då har Kristofer ärvt båda uppsättningarna och därmed fått Ushers syndrom.

Kristofer är den enda i släkten med syndromet. Hans föräldrar och syster är hörande. Han berättar hur viktigt det är att man bemöter en person med synskada med respekt och tålmod. Han menar också att man inte ska vara negativ eller säga nedvärderande ord om personens syn och att man istället borde uppmuntra dem. Han vill också att andra ska visa förståelse, till exempel inte snäsa eller ta åt sig om dövblinda personer råkar avbryta ett samtal.

– Försök att bjuda in personen i samtalet och visa förståelse för personens dövblindhet, säger Kristofer.

Kristofer har fortfarande idag svårt att acceptera sin dövblindhet och menar att många av hans drömmar gått i kras eller blivit begränsade på grund av hans synskada.

– Min enda önskan är att synforskningen går framåt så att det finns ett botemedel så jag kan leva mitt liv som frisk person.

TEXT: MOA GÄRDENFORS FOTO: JONATAN SAARI

Typ 1. Cirka 300 personer i Sverige har typ 1 vilket innebär att dövheten är medfött och man saknar balans i innerörats balansorgan samt att man utvecklar ögonsjukdomen retinitis pigmentosa. På grund av den nedsatta balansfunktionen lär barn med Ushers syndrom 1 att gå sent, ofta vid 18 månaders ålder. Redan vid 4-5 års ålder påvisar barn problem med mörkerseendet och kontrastseende. Det är ovanligt att man blir helt blind, de flesta har ett synfält kvar på 5-10 grader.

Typ 2. En aning vanligare än typ 1, cirka 350 svenskar har typ 2. Detta innebär en medfödd hörselnedsättning som ofta förblir stabil samt ögonsjukdomen retinitis pigmentosa. Till skillnad från typ 1 har de med typ 2 inga balansproblem. Typ 2 orsakar dåligt mörkerseende och synbortfall som uppenbarar sig senare i livet. De flesta blir inte helt blinda och brukar ha synrester kvar.

Typ 3. Den ovanligaste varianten i Sverige med cirka 50 personer med typ 3. Däremot är typ 3 den vanligaste typen i Finland. Typ 3 innebär att hörselnedsättningen och synskadan dyker upp senare i livet och det är vanligt att synen och hörseln då försämras snabbt. Orsakar vanligtvis vuxendövhet. Balansproblem kan uppstå även om det inte är så vanligt.

KÄLLOR: RETINANYTT.SE, FSDB.ORG OCH SOCIALSTYRELSEN.SE

**Webb-tv, boktips
på teckenspråk,
& läs senaste
nytt!**

**Besök
dovastidning.se**

5 frågor:

Camilla Öhrström, initiativtagare till Facebookgruppen Matlagning med teckenspråk, om julbord

Hur ska du fira jul?

– Vi samlas här hemma hos oss med fyra barn, deras respektive och barn samt sambons släkt. På förmiddagen brukar familjen förbereda genom att möblera om och dekorera; förra julen till exempel klädde vi stolsryggarna i totemössor. Vi gör också våra egna julkransar som vi pyntar med band och chokladfyllda kulor. När gästerna kommer börjar vi först med glöggfika.

Alla tar med bidrag till julbordet. Det är knytkalas som gäller. Vi äter och umgås i timmar.

Vad har ni på julbordet?

– Så gott som allting. Sill – både hemmagjord och köpt. Sillsallad. Ägghalvor. Gravad lax och rökt lax med hovmästarsås till. Skinka självklart, med tre sorters senap. Köttbullar, prinskorv och potatis. Olika slags bröd, jag brukar exempelvis baka vallmobröd med saffranssmak, och ostbricka. Vi har all möjlig slags dryck.

Då jag kommer från Skåne finns även revbensspjäll med på vårt julbord. Den går åt fortast av alla rätter.

En annan julrätt som är typiskt skånsk är ugnsbakad leverpastej men eftersom det brukade bara vara jag som åt av den har den nu försvunnit från julbordet.

Medan maten är rätt traditionell hos oss kan efterrätterna

variera. Jag bakar gärna nya saker. Ett år gjorde vi saffranspaj. Ris a la Malta finns vanligtvis med och flera sorters kakor.

Vad är din favorit på julbordet?

– Löksill är ett måste för mig. Jag satsar mest på sill och lax, det blir flera vändor för mig. Dock går inte sillsallad hem hos mig. Sill i kombination med rödbetor fungerar inte tycker jag. Janssons frestelse går inte heller ned.

Vad brukar du ha för julsinka och hur griljerar du den?

– Jag brukar köpa färdigkokt skinka från affären, så lat är jag. Jag skär bort svålen och vispar samman ägg och senap som jag penslar på skinkan. Så strör jag ströbröd över och sätter in i ugnen.

Grönt börjar bli populärt. Har du tips om man vill ha med vegetariska alternativ på julbordet?

– En hel kålrot som man först kokar i buljong i en timme. Därefter griljerar man den på samma sätt som med skinkan. Man kan använda sirap istället för ägg för att göra den vegansk. Sedan är ugnstrostade rotsaker alltid gott, eller varför inte en fetaostsallad med vattenmelon tänker jag spontant.

TEXT & FOTO: ANGELINA NYSTRÖM

JULKRYSSSET

GAV BERGMAN	UTAN ANGIVET KÖN		NUDDA	SY SÅ ELLER SLÅNGA	BLIR KOPPARN	TARVAS DET I TENNIS	DET HÖJS VID HYLLNING	BLADET MED FÅRS
	VÄLKÄNT VARUHUS	KLAGA MED SIG			PRYL FÖR POSITIV			
				UNDERTECKNAR PARTER				HAR FELSKRIVNINGAR
	HAR EN SETT SKUTTA I SKOGEN FÖRANKRAR FOT					MÅLARLARSSON SAMS		
				SKEPTISK HAR INVÅNARE I BERGEN				
STORBRI-TANNIEN MED JACK	GIBBON-APA	MISS TÄNKÅ UNDERHÅLLA			HAMN-ARM	LUSTGÅRD	ÄR TYF AV GÅRDS-GÅRD	
			FEJS	UTFÖRS-BÄCKEN TÄVLA OM PUCKEN				
		FRAM-FUSIGT FRÄCKT					STÄNGER MAN	SÅDANA SJÄPAR SIG
						FÅR DET SOM LÄGGES PÅ HYLLAN	STRÖS UR KAR	
	KLADDA MED KLIBBGT	KAN RINGLA SIG FRAM	TAFATT		SYNS I SNÖN			
				HOPPAS HYENA PÅ BALT		RIVJÄRN FLYG-HALLAR		
MÅNGA I SKÄR-GÅRD	TRÄFF	SITTER ÄLSKINN			TRUM-COLLINS			SER RÖTT
			KONTRAST TILL STÖRSINT					
			SES I DUNGE				ÄNGLASTAD	
				BÄRS I BÄCKAR	DRICKÅ UR PÅ SAFT-KALÅS	VITA PÅ VÅGOR	GJORDE KELIGA	LEKMAN
BESÖ-KER MAN I ÖKEN		MELLAN ETT OCH TRE	FART-FYLLDA TIDS-EPOKER				FÅR MAN SJÄLV RO I LAND	
							EXTRE-MITET	
							EFTER FISKFI-LEANDE	
			TÖMMER FLOD		FRID-FULLÅ VILL IN-LÄST BLI			KUDD-SKYDD
	KAN BÅDE KÄRLE-KAR OCH ELДАР	ÄR GRÖN-GÖLINGEN UTOM-JORDING						
							BRÖRS-SON	
			YSTADE I KUPA					

Var med och tävla om trisslotter

Svaren ska skickas till **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 5 tr, 174 57 Sundbyberg** eller **redaktionen@dovastidning.se** senast den 15 jan. Skriv JULKRYSSSET på kuvertet eller i ämnesfältet om du mejlar och fotar av korsordet. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner två trisslotter. Vinnarna meddelas i nr 1 2017.

NAMN: _____

ADRESS: _____

Lös Tipselvan – vinn

Var med i vår kunskapsävling! Minns du vad som stått i papperstidningen & dovastidning.se under året? Då har du chansen att vinna två I love tsp-muggar. Mycket nöje!

1. Första DT-numret utgavs för 125 år sedan. Vilken var tidningens ursprungliga titel?

- 1. Tidskrift för döfstumma
- X. Döfstummas vän
- 2. Tidning för döfstumma

2. Ett nytt teckenspråkigt parti bildades i år med sikte på att komma in i riksdagen. Vad heter partiet?

- 1. Turkosdemokraterna
- X. Turkosa partiet
- 2. Teckenspråkpartiet

3. Bland dövföreningarna i Sverige sticker Uppsala Läns Dövas Förening ut. Varför är de speciella?

- 1. De har landets största Dövas hus
- X. De är Sveriges äldsta dövförening
- 2. De är ensamma om att äga en föreningslokal

4. Nathalie Simonsson Juhonewe jobbar med porslinsblommor i Papua Nya Guinea. Vilket är blomartens riktiga namn?

- 1. Hoya
- X. Fleur
- 2. Flos

5. Kerstin Olsson är en Tjejmilen-veteran. Hur många gånger har hon deltagit i loppet till och med i år?

- 1. 20
- X. 25
- 2. 30

6. Nyle DiMarco vann den amerikanska danstävlingen Dance with the Stars i år. Ifjol vann han en annan tävling – vilken?

- 1. Amazing Race
- X. America's Next Top Model
- 2. X Factor

7. Dövas kvinnoförening i Stockholm hade 120-årsjubileum i år. Vad heter en av föreningens två grundare?

- 1. Sofia Friman
- X. Maria Forsell
- 2. Alma Johannesson

8. Ågot Johansson är med på omslaget av fotoboken, 13 kvinnor i tystnadens Sverige. Varifrån kommer hon?

- 1. Danmark
- X. Norge
- 2. Finland

9. I Riksteaterns Tyst Teaters pjäs, Gråter stora killar?, medverkade en skådespelardebutant. Vem är han?

- 1. Axel Neverland
- X. Andreas Neverland
- 2. Adam Neverland

10. Basketstjärnan Cissi Ferm är med i ett tävlingsprogram som sänds på tv nästa år. Vad heter programmet?

- 1. Gladiatorerna
- X. Mästarnas mästare
- 2. Fångarna på fortet

11. SVT sände sångtävlingen Eurovision på internationella tecken i maj. Hur många teckenspråksaktörer deltog i den?

- 1. 9
- X. 10
- 2. 11

FRÅGA	1	X	2
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			

NAMN: _____

ADRESS: _____

Svaren ska skickas till **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 5 tr, 174 57 Sundbyberg** eller **redaktionen@dovastidning.se** senast den 15 jan. Skriv TIPSELVAN på kuvertet eller i ämnesfältet om du mejlar och fotar av lösningen. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner två muggar. Vinnarna meddelas i nr 1 2017.

Panoptikon – döva barn är redan skyldiga innan de föds

Begreppet panoptikon lanserades av filosofen Jeremy Bentham och har senare vidareutvecklats av filosofen Michel Foucault. Begreppet kan användas för att förklara en del av hörselnormen i vår samtid och jämföra dagens dövsamhälle med förr. Panoptikonets idé bygger på att effektivisera, disciplinera, styra över och förändra andra människors beteende både psykiskt och fysiskt. Bentham började med att designa en fängelsebyggnad, bestående av tårtritsliknande celler och ett övervakartorn i mitten. På så sätt kunde man lättare styra över de brottsdömda, medan alla fångar inte kunde avgöra om de var övervakade eller inte. Detta skapar enligt Bentham en *“känsla av ett osynligt allvetande”*. Fängelsebyggnaden är bara ett konkret exempel på hur makt används och hur man formar brottslingar till goda medborgare på det mest effektiva sättet. I själva verket har denna makttyp använts i olika sammanhang för att forma till exempel skolelever, fabriksarbetare, patienter med flera. Idén med panoptism är (1) att individer *“inte kan avgöra om de blir övervakade eller inte”* och (2) att inte kunna kommunicera med andra individer. Då blir de försvagade och lättformade av maktutövaren, i detta fall utifrån normer som har skapats av maktstrukturen.

Det finns två viktiga skillnader mellan den gamla och nya oralismen. Den första skillnaden: Under tiden för den gamla oralismen fick döva träffa varandra och ge varandra empowerment i dövskolorna. Äldre döva förmedlade språkkompetens och kulturkapital till de yngre. I den nya oralismen har döva inte samma möjligheter att träffa och kommunicera med varandra dagligen. De går integrerade i olika skolor och är ensamma om sina erfarenheter och upplevelser. Den andra skillnaden: I den gamla oralismen var lärarens roll ganska tydlig. Läraren var också en *övervakare* och hans primära uppgift var att göra döva barn till hörande. Döva barn kunde ju se om läraren var där eller inte. Döva barn kunde berätta saker för varandra och vara säkra på att övervakaren inte såg dem. På detta sätt hade de en viss distans från övervakarens hörselnormativa värderingar. I den nya oralismen är döva barn ofta ensamma i varsin skola

och de kan aldrig vara säkra på om de är sedda eller inte av den osynliga övervakaren. Hörselnormen blir deras *övervakare* och de blir mer fixerade vid hörsel och vill överbevisa att de kan klara sig som andra. En av panoptikonets viktigaste effekter är att övervakaren inte syns överhuvudtaget samt att barnen tror att de är sedda av övervakaren när som helst eller alltid.

Men vem är övervakaren i den nuvarande oralismen? Det är inte längre en fysisk person, utan den är spridd. Foucault säger i sitt verk *Biopolitikens födelse* att det inte längre handlar om politik, utan biopolitik och pengar. På detta sätt blir barn bevakade genom statistik och siffror. Om dessa barn lyckas bra i skolorna så är det på hörselnormens villkor och baseras på deras hörsel-, tal- eller skrivförmågor och inget annat. Hur kan panoptism effektivt styra biopolitiken? Skuld och rädsla spelar den centrala rollen. *“Det är fel på mig när jag hör fel”, “Det är fel på mig när jag inte får kompisar”* och så vidare. Foucault säger också att panoptism inte bara når barn utan även deras föräldrar och trappar upp deras skuldkänslor. *“Vi har dåligt samvete för att vi inte tränat tal och hörsel på vårt barn tillräckligt”*. Även om föräldrarna har tränat sina barn alltför ambitiöst känner de sig ofta otillräckliga.

Det döva samhället har sedan länge erfarenheter av det skuldbeläggande fenomenet.

I SDR:s satsning *“Bra start i livet”* vill vi utveckla ett nytt och bättre föräldrastöd till föräldrar till döva barn. Det är också viktigt att döva barn ges möjligheten att träffa andra döva barn och lära sig strategier, problemlösningar och utbyta erfarenheter. Lika viktigt är det att döva barn och deras föräldrar också får träffa vuxna döva.

PATRIK NORDELL
FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

1-2/12	Förbundsstyrelsens sammanträde	16/1	Förbundsstyrelsens sammanträde
6/12	RTT styrelsemöte	23/1	Möte med Stockholms landsting
8/12	SDUF:s bokrelease	24/1	Nordisk workshop om artikel 30 i FN-konventionen
9/12	Lika Unikans seminarium	26/1	Lika Unikans styrelsemöte
9/12	Sista anmälningsdag till kurs “Engagera dig!”	27-29/1	Kurs “Engagera dig!” på Västanviks folkhögskola
12/12	Möte med SVT:s VD	31/1	Kongresskallelse och VB:s förslag kommer

Kontakta oss
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

Box 300, 793 27 Leksand
Tel vx: 0247-140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Tf förbundsordförande
henrik.sundqvist@sdr.org
073-530 72 07 (sms)

Kommunikationsansvarig
jenny.ek@sdr.org
073-530 84 34 (sms)

Försäljning
shop@sdr.org
Tel vx: 0247-140 65

Bli medlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
SDR pg. 90 00 24-1

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Intensivt arbete inför kongressen

● Vi är glada över att vi fått många motioner, 61 st, från våra anslutna föreningar, länsförbund och SDUF. Vi arbetar nu intensivt inför kongressen med bland annat förslag till motionsbehandling och propositioner, bland annat om översynsarbetet Nya vindar och SDR:s logotyp. Tack till de 15 föreningar och länsförbund som skickat in svar på vår remiss om logotypförslagen. Missa inte SDR:s kongresswebb på www.sdrkongress.org

Äldreomsorg och krav

● SDR har genom Lika Unika deltagit i referensgruppen för utredningen "Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen" (dir. 2015:72). Mötet fokuserade på diskussionerna kring den tekniska utvecklingen och hur den bidragit till bättre möjligheter för äldre. Henrik Sundqvist, som representerade Lika Unika, lyfte att det måste vara upp till individen att bestämma i vilka situationer tekniken är lämplig eller inte. Han betonade också att utredningen bör peka ut kommunernas självstyre som ett problem i äldreomsorgen då det begränsar människors självbestämmande och valfrihet utifrån modersmål, tillgänglighet och kunskap om olika funktionsvariationer. Diskussioner skedde med utredaren om situationen idag för äldre döva och hörselskadade som använder teckenspråk. SDR krävde att utredningen ska föreslå nya boendeformer med inriktning på teckenspråk och utredaren svarade att de har funderat på olika lösningar. Vi kommer att tillsammans med SDP följa utredningen och deras kommande förslag.

Kritik mot utredning om utbildning

● SDR har tillsammans med SDUF lämnat in remissvar på betänkandet "Samordning, ansvar och kommunikation – vägen till ökad kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar" (SOU 2016:46). Betänkandet innehåller flera förslag på förändringar om undervisningen för döva och hörselskadade elever. SDR ser mycket allvarligt på att utredaren tillämpat en målgruppsdefinition som innebär att man begränsar möjligheterna för en skolgång i specialskolor och teckenspråkiga miljöer. Det är också en stor brist att målgruppen döva barn i åldern 0 till 6 år inte ingått i utredningen. SDR anser att utredningens utgångspunkter genomsyrats av medicinska perspektiv och att språkperspektivet försvagats. Läs vårt remissvar på www.sdr.org. DT har sammanfattat några förslag i utredningen, se sidan 4 till 5.

LSS-utredningen

● SDR deltog, genom Henrik Sundqvist, i ett möte den 14 november med utredaren för "Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen" (dir.2016:40). Vi lyfte upp okunskapen om lämpliga insatser bland handläggare när de fattar beslut om döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. En stor grund till felaktiga beslut är att bedömningsmallar och handläggarnas underlag inte är anpassade till grupperna.

First Class

● Stockholms Dövas Förening, SDF har sagt upp uppdragsavtalet att administrera First Class (FC). I uppdraget ingår bland annat administration av First Class server och kontohantering för medlemmar. SDF har uppdraget fram till årsskiftet men från och med den 1 januari 2017 kontaktar ni istället SDR genom e-post fc@sdr.org.

Uppvaktning om dövas kulturarv

● SDR uppvaktade kulturutskottet den 10 november om vikten att bevara och tillgängliggöra dövas kulturarv i Sverige. Vid uppvaktningen deltog utöver Lolo Danielsson från SDR även Tomas Hedberg från Sveriges Dövhistoriska Sällskap, Christer Hovergren och Anne-Berit Lavold från gamla Manillaskolan, Johanna Mesch från Pär Aron Borgs vänner och Alexandra Polivanchuk från SDUF. Förutom en presentation om hur historiska föremål idag finns spridda över hela landet, betonade vi behovet av ett kulturcenter för döva och teckenspråkiga. Ett nationellt samordnat kulturcenter ska också vara tillgängligt för alla som behöver få kunskap om dövas situation och teckenspråkets betydelse i ett historiskt perspektiv. SDR tycker det är allvarligt att svenska staten hittills inte tagit ett ansvar för att bevara detta kulturarv, något som övriga skandinaviska länder redan gjort. Både Finland och Norge har ett samhälleligt finansierat kulturarv för döva.

Uppvaktning hos Kulturutskottet. Fr.v.: Alexandra Polivanchuk, Anne-Berit Lavold, Christer Hovergren, Lolo Danielsson, Johanna Mesch och Tomas Hedberg. Foto: Tomas Hedberg.

Tolkseminarium

● SDR arrangerade ett tolkseminarium för våra länsföreningar den 26 november. Under seminariet diskuterade vi departementspromemorian Tolkstjänsten i vardagslivet och SDR:s remissvar. Vi tog också tillfället i akt för att diskutera aktuella tolkfrågor i länsföreningarna och hur länsföreningarna kan stärka sitt arbete i tolkfrågor.

Information om medarbetare

● Vi har tidigare informerat om att vi rekryterat Mia Modig till tjänsten som intressepolitisk strateg. Hon påbörjade sitt arbete den 1 september och har i oktober meddelat att hon avbryter sin anställning, av personliga skäl. Vi vill rikta ett stort tack till Mia som, trots en kort period, utfört viktiga insatser för förbundet och våra medlemmar!

Vi söker en intressepolitisk strateg

● I skrivande stund finns en ledig tjänst som intressepolitisk strateg på SDR. Vi behandlar ansökningar löpande och anställer när vi har hittat rätt person. Personligt brev och meritförteckning skickas till Hanna Sejlitz på e-post hanna@sdr.org. Hon svarar också på frågor om tjänsten. Annonser i sin helhet finns på www.sdr.org

SDUF
fyller 50 år!
Under året bjuder vi in
f.d SDUF/SDU-ordförande
att skriva en krönika eller
en hälsning. Följ med på en
spännande och nostalgisk
resa tillbaka i tiden
mellan 1966 och
2016!

Vad SDUF har betytt för mig

Det är egentligen ingen självklarhet att jag får skriva den här hälsningen i samband med SDUF:s 50-årsjubileum. Om vi går tillbaka till år 2002 då valberedningen frågade om jag var intresserad av att sitta i SDUF:s styrelse, visste jag inte vad förbundet var för något och hur det var att sitta i en styrelse. Jag hade aldrig suttit i någon styrelse eller elevråd innan. Valberedningen trodde ändå på mig och tog sig tid att uppmuntra mig och förklara vad SDUF var och vad styrelsearbete innebar. **Vad ledde det till? Jo, jag vågade ta chansen att tacka ja och det ledde till det jag nu brinner för idag – nämligen mitt engagemang i dövfrågor!**

Jag vill belysa arbetet bakom kulisserna och med det menar jag att vi ALLA gemensamt måste vara vaksamma och hjälpa alla ungdomsklubbar och SDUF:s valberedning att hitta rätt folk till olika styrelser, arbetsgrupper och projekt och inte minst valberedning. Det är viktigt att motivera och informera våra ungdomar och ge dem möjlighet att påverka sin egen situation.

Det finns massor med guldorn därute, som vi gemensamt måste hitta och ta hand om!

Efter sju år i styrelsen som ekonomiansvarig, ledamot och vice ordförande valdes jag till ordförande och fick äran att leda SDUF under perioden 2009-2012. Det var tre fantastiska år!

De 10 åren har påverkat min personlighet, mitt ledarskap och även min sociala kompetens. Jag har fått möjlighet att lära mig mycket inom många områden och utvecklas som person genom att tillsammans med andra vara en del i SDUF:s förändringsarbete. Det har även gett mig möjlighet att utveckla mitt ledarskap, hur jag kan lyssna på andra och samtidigt försöka få alla att vara eniga i olika frågor.

Det som jag mest värdesätter från min tid som aktiv i SDUF är att ha få träffat så många människor både

ute i landet och internationellt. Det har varit engagerade ungdomar som varit nyfikna och villiga att sträva för döva barns och ungdomars personliga utveckling och identitet samt bidra till att påverka till en bra uppväxt, utbildning och främst av allt, rätt till sitt eget språk, **teckenspråket!**

Jag fick möjlighet att vara med och påverka och utveckla SDUF. Det var bland annat att SDUF tog över arbetsgivaransvaret från SDR för sina anställda 2007. SDUF agerade även under min tid ännu mer inom intressepolitik genom att aktivt svara på olika remissvar och skapa intressepolitiska strategiplaner för varje område som SDUF och dess ungdomsklubbar kunde följa och checka av. Året efter att jag lämnade min plats i SDUF så valdes jag in i Sveriges Dövas Riksförbund som vice förbundsordförande. De 10 år som SDUF gett mig är främsta faktorn till mitt intresse för dövrörelsen. Kampen går vidare för oss döva, såväl unga som gamla, och vår rätt i samhället!

Henrik Sundqvist, stolt f.d.
SDUF-ordförande 2009-2012

Stort tack!

SDUF vill varmt tacka för all uppvaktning, gratulationer och gåvor i samband med 50-årsjubileet under både olika events hela året och jubileumsfesten i Dövas Hus i Stockholm den 8 oktober 2016. Störst tack till er alla som kom och deltog i våra events och festen!

VAD SOM HÄNDER I SDUF

8/12 Bokrelease av SDUF:s 50-årsjubileumsbok
9/12 Deadline för anmälan till kursen "Engagera dig!"
12/12 Möte med SVT
Jul SDUF:s lägeranmälan öppen
27-29/1 Kurs "Engagera dig!" på Västanviks folkhögskola

Jan/feb SDUF:s styrelsemöte
28/1 Samrådsmöte mellan SPSM och intresseorganisationer
Feb/mars Styrelse- och elevrådsutbildning på distans
24-26/3 Nordiskt ungdomsseminarium i Finland

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande
Laith Foad Fathulla
laith@sduf.se

Förbundsstämmans deltagare.

Svenska deltagare på EUDY Juniorläger.

SDUF växer med fler ungdomsklubbar

● SDUF är glada att under förbundsstämman 7-9 oktober 2016 ha fått fler anslutna ungdomsklubbar. En var vilande och vaknade till igen (KUL i Uppsala) och en var nybildad (JTUF i Jönköping). Välkomna! Nu har SDUF 9 ungdomsklubbar. Vill du ansöka om medlemskap i dem eller någon annan ungdomsklubb? Det gör du på vår hemsida på: <http://sduf.se/bli-engagerad/bli-medlem/>. Vill du byta ungdomsklubb? Kontakta SDR på medlem@sdr.org (SDUF är ansluten till SDR och medlemskap i en ungdomsklubb ger automatiskt medlemskap i den lokala dövföreningen och SDR).

SDUF:s bokreleasemینگel 8 december

● Charlotte Gustavsson och Urban Mesch har skrivit en bok om SDUF:s 50-åriga dövungdomsrörelsehistoria, 1966-2016, med över 300 sidor sprängfyllda med unika bilder och viktig dokumentation. Förhandsbeställningen är öppen redan nu och den 8 december släpper vi äntligen den efterlängtrade boken! Kom till releasemینگlet i SDUF:s lokaler i Stockholm där vi bjuder på julfika och du får träffa Charlotte och Urban och andra inblandade i boken och även kunna köpa signerat exemplar. Passa också på att se hur våra lokaler, som vi delar med SDR, ser ut. Varmt välkomna!

Tid: kl 17.00-20.00 den 8 december 2016

Adress: Rissneleden 138, 5 tr. Ca 5-10 min promenad från tunnelbanestationen Rissne.

Föranmälan: vi önskar föranmälan senast 4 december, så vi kan ordna rätt mängd fika. Du är välkommen utan föranmälan också. Föranmäl dig genom att skriva ditt namn och eventuella matallergier till Sofia på sofia@sduf.se För mer information om onlinebeställning av boken, gå in på vår hemsida www.sduf.se. Om du förhandsbeställer före 8 december eller kommer till releasemینگlet, får du den enda chansen att få din bok signerad av Charlotte och Urban.

“Engagera dig!”-kurs & distansutbildning

● Under våren 2017 har SDUF:s medlemmar två olika kurser att välja på, för att lära sig mer om föreningsliv och styrelsearbete. Den ena är “Engagera dig!” som ordnas av Västanviks folkhögskola två helger i vår i samarbete med SDUF, SDR och SDI. Sista anmälningsdagen är 9 december och mer information finns på vår hemsida: <http://sduf.se/engagera-dig-kurs/>

Den andra är en distansutbildning för alla SDUF-medlemmar som körs i feb-mars. Mer information finns på vår Facebook-sida och hemsida. Distansutbildningen passar dem som är mer nybörjare i hur elevråd, styrelse och förening fungerar.

EUDY Juniorläger 19-26 juli 2016 i Norge

● Sverige åkte dit med fyra förväntansfulla livliga ungdomar plus ledare som såg fram emot EUDY-veckan i Ål folkhögskola som ligger ungefär 4 timmars bilresa norr om Oslo. Lägrets tema var “DIVERSITY” som betonar att olikhet är bra och att man ska respektera alla oavsett hudfärg, religion, sexuell läggning osv. Det var totalt 24 länder som deltog - Albanien, Belgien, Norge, Schweiz, Frankrike, Bosnien, Serbien, Litauen, Irland, Tyskland, Österrike, Tjeckien, Lettland, Estland, Rumänien, Italien, Nederländerna, Portugal, Slovakien, Spanien, Storbritannien, Finland, Danmark och så Sverige, det var totalt 73 ungdomar och 24 ledare så det var typ fullt hus på folkhögskolan. Det var härligt.

Veckan har varit toppen med nya bekantskaper, roliga aktiviteter som river rafting (forsränning) – vi åkte till floden där vi skulle rafta. Vi blev uppdelade i mindre grupper, fick varsin guide och fick lära oss hur vi skulle göra i forsarna och i vattenfallen. Efter det åkte vi neråt i floden, det var spännande! Sen var det också extrema sporter där vi fick testa olika tuffa fysiska och mentala uppdrag på olika stationer i skogen, sen var det också olika lagtävlingar och mycket mer. Sen var det viktiga föreläsningar/workshops om normer, HBTQ, jämlikhet och dövblindhet. Kristoffer, Izabella, Amir och Natalia har haft en grym vecka, de fick träffa nya vänner, uppleva roliga och nya saker, växa upp som människor och nya erfarenheter i bagaget. TACK SDUF för att vi fick åka dit!

Svenska ledaren Fatima Tebibel

Anmälan till läger 2017!

● Lagom till jul tar SDUF:s emot anmälningar för läger 2017 – efterlängtat! Vi kommer ha Barnläger 6-12 år, EUDY Children Camp i Slovakien 9-12 år, Nordiskt Barnläger i Finland 7-12 år och språkresa till USA 14-17 år. För ungdomar 18-30 år finns det Nordiskt Ungdomsseminarium den 24-26 mars 2017. Anmälan för WFDYS Junior Camp för 13-17 år i Australien är stängd. Mer information och anmälan finns på SDUF:s Facebooksida och hemsida. Eller vill du jobba som lägerledare eller praktikant och ge barnen och ungdomarna minnen för livet? Ansök jobb hos SDUF för sommarläger 2017! Mer information och ansökan finns på SDUF:s Facebook-sida och hemsida.

SDUF säljer presentkort nu

● Nu börjar SDUF sälja presentkort. Du kan köpa det som gåva eller varför inte julklapp till någon? Presentkortet kan användas till SDUF:s olika events eller köp av t ex 50-årsjubileumsboken. Presentkortet köps på hemsidan: <http://sduf.se/sdufs-presentkort/> och är giltigt i 5 år med valfritt värde.

Lundabygdens Dövas Förening uppvaktades.

Lundabygdens Dövas Förening firade 95 år

Lördagen den 22 oktober samlades ett trettiotal medlemmar i Lundabygdens Dövas Förening för att fira föreningens 95-årsjubileum på Spisen, en gemytlig restaurang i Lund. Ordförande Halina Tufvesson berättade lite kort om föreningens historia. Föreningen grundades år 1921 och har flyttat mellan många olika lokaler. Som störst var föreningen på 90-talet med ca 270 medlemmar och hade då ett bra samarbete med DHB södra, Riksföreningen för Döva, Hörselskadade och Språkstörda barn. Medlemsantalet har varierat genom åren men på sistone stigit till 128 stycken genom föreningens växande familjesektion och aktiva tisdagsgrupp. Tisdagsgruppen består av pensionärer, sjukskrivna och arbetssökande som träffas varje tisdag och genomför olika aktiviteter. Föreningen fick gratis kurs i föreningskunskap som födelsedagsgåva av Skånes Dövas Distriktsförbund och den överlämnades av ordföranden Christer Eklund. Föreningen uppvaktades också av Sportklubben Lundia. Föreningen och idrottsklubben har de senaste åren haft ett fint samarbete som till exempel yogakurser och julfester. Kvällen fortsatte sedan med god mat, trevlig samvaro och spontan dansshow av de yngsta medlemmarna. Om fem år firar föreningen 100 år och då planeras ett större firande.

Sara Seyffart

Örnsköldsviks Dövförening firade 85 år

Den 22 oktober var 19 medlemmar på Scandic Hotell och firade att Örnsköldsviks Dövförening fyller 85 år i år. Vi firade med en 3-rättersmiddag bestående av Västerbottensostpaj med klassiska tillbehör som förrätt. Till huvudrätt var det halstrad röding med kantarellsås, pressad potatis och syrade lingon. Till efterrätt var det glass med bär. Som vanligt på Scandic så var det bra mat och alla tyckte om den. Medan vi åt så umgicks vi och pratade med varandra. Det var mycket trevligt och full fart på konversationen hela tiden. Efter vi hade ätit klart så överlämnade Henry och

Lundabygdens Dövas Förenings jubileumsmiddag.

Barbro Nordlander en gåva till föreningen. Sedan delade föreningens ordförande Ann-Mari Viklund ut gåvor av olika slag till flera av de medlemmar som har jobbat ideellt för föreningen under många år. Allt som allt var det en trevlig eftermiddag där alla trivdes bra och umgicks med varandra och alla gick hem nöjda, mätta och belåtna.

Anders Lind

Sök bidrag från SDR:s Testament- och Donationsstiftelse

Nu är det dags att ansöka om medel ur Sveriges Dövas Riksförbunds Testament- och Donationsstiftelse. Ansökningsblanketten finns på www.sdr.org/stiftelse

Det går att ansöka för följande ändamål:

a) Till forskning och utvecklingsprojekt

Som gynnar utveckling av dövas delaktighet i samhället och som bygger på samverkan, närhet och kunskapsförmedling mellan dövrörelsen, institutioner, organisationer och myndigheter som på olika sätt är berörda av arbetet kring dövfrågor.

b) Till SDR:s anslutna föreningarnas verksamhet

Som gynnar utveckling av föreningsverksamhet och medlemsaktiviteter. Stiftelsen prioriterar först och främst barn- och ungdomsverksamhet, studieverksamhet och intressepolitisk verksamhet.

c) Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna och Teodor Sjöströms Minnesfond)

Utbildning för barn och ungdom.

Ansökan skall innehålla:

- Beskrivning av ändamålet
- Noggrann kostnadskalkyl
- Om anslag söks på annat håll
- Uppgift om vem som är ansvarig för den verksamhet som ansökan avser.

Frågor om stiftelsen samt ansökan, som ska vara SDR tillhanda **senast den 1 februari 2017**, skickas till stiftelsen@sdr.org.

Månadslotten®

Dragningar varje dag!

Chans att vinna
3 miljoner!

kontakt@ideellaspel.se

www.månadslotten.se

08-39 90 60

Samtidigt som du stödjer:

Män, nu är det dags att börja tänka

I våras blev min fru Rakel sjukskriven från jobbet på grund av utmattningssyndrom. Hennes kropp och hjärna slutade fungera som vanligt. Under sjukskrivningen har jag och Rakel pratat om det här. Vi är båda högpresterande, jobbar heltid och är småbarnsföräldrar, vilket innebär ett ständigt livspusslande. Men varför var det Rakel som bröt ihop och inte jag? Tittar vi på statistiken är det helt i sin ordning, idag är det många fler kvinnor än män som sjukskrivs på grund av utbrändhet. Och de flesta av kvinnorna är just gifta eller sambo och har barn.

En förklaring till detta är att kvinnorna tar större ansvar i hemmet än männen. När den genomsnittlige mannen kommer hem från jobbet kopplar han av och får tid till återhämtning, medan den genomsnittlige kvinnans puls istället går upp under hemresan och hjärnan är i full gång med familjeplanering. Men, protesterade jag mot Rakel, vi gör lika mycket hemma och fördelar sysslorna lika. Jo, men vem är det som tänker på allt? Vem är det som tittar i lådan på förskolan om Moa har tillräckligt med ombyte, tänker på att det är dags att köpa nya vinterskor eftersom det ska snöa nästa vecka och Lukas skor från förra året är för små, vem har koll på... Ja, när kollade jag sist på väderprognoserna och började tänka på vilka kläder barnen behöver nästa vecka? Jag har aldrig gjort det. Har jag ens koll på vilka kläder och skor mina egna biologiska barn har? Nej. "Varför då?" blev följdfrågan. "Åhum", jag kliade mig på nacken och svarade krasst "de rätta kläderna har ju alltid funnits där i hallen på morgonen när jag ska klä på ytterkläderna...".

Okej, eftersom jag fattade att vi inte har någon hustomte med Lindex-kort ville jag bättra på mig. Särskilt då när Rakels hjärna och minne bokstavligen talat hade gått sönder och jag fick trösta henne när hon grät över att hon inte kom ihåg koden när hon skulle betala med VISA-kortet. Men fy vad ansträngande det var! Att ha koll på alla tider, beräkna när vi bör kaka lunch hemma innan vi drar till kalaset, och var är den där fina skjortan som Lukas hade på nyår (som visade sig vara för liten). Och ja just det, lunchen ska ju tillagas också!

"Men ni kvinnor har en bättre förmåga att göra flera saker samtidigt..." Det där har jag sagt till Rakel flera gånger i olika versioner. Jag är inte den enda mannen som dragit fram biologikortet i diskussionen varför det är kvinnan som ska stå för familjelogistiken och tänka på allt. Men om vi män på allvar menar att kvinnans hjärna är bättre lämpad för familjeplanering så borde vi lämna över våra ledarpositioner som chefer och presidenter till kvinnorna (yes, USA behöver bara omyndigförklara Trump för att han är man så kan Hillary ta över). Är vi inte beredda att skriva under på att mannen inte har

de biologiska förutsättningarna för att klara av en ledarroll så kan vi inte skylla på skillnader mellan mannens och kvinnans hjärna. Vilken förklaring kvarstår då? Ja, mannen vill inte ta större ansvar hemma för han har ingen lust. Ytterst är familjelogistiken inte en kompetensfråga, utan en motivationsfråga.

Vi män lever i en generation där vi inte har förebilder i den äldre generationen. Utan vi får själva lära oss hur vi kan vara en jämställd man eller partner till våra kvinnor. Rapporter och studier visar på hur ökad jämställdhet ger samhällsekonomiska vinster och ger också bättre förhållanden med bättre sexliv. Det är något som tål att tänkas på.

FLIP BURMAN rekommenderar Gunilla Bergstens bok "Familjens projektledare säger upp sig" – obligatorisk läsning för varje familjefar.

Specialskola till hösten?

Välkommen att söka till våra skolor med lärmiljö för elever som behöver alternativ:

För elever med synnedsättning och ytterligare funktionsnedsättning: **Ekeskolan.**

För elever med grav språkstörning: **Hällboskolan.**

För elever med medfödd eller tidigt förvärvat dövblindhet och elever med hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning: **Åsbackaskolan.**

Regionala specialskolor för elever med hörselnedsättning: **Manillaskolan** i Stockholm, **Kristinaskolan** i Härnösand, **Birgittaskolan** i Örebro, **Vänerskolan** i Vänersborg och **Östervångsskolan** i Lund.

Ansök via www.spsm.se senast den 15 januari 2017. Vill du veta mer om skolval eller boka besök? Kontakta oss på 010-473 50 00 eller titta in på www.spsm.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten
www.spsm.se

Bra start i livet

SDR:s konferens den 15 juni 2017

En bra start i livet för döva och hörselskadade barn - vad innebär det? Vilka förutsättningar ges idag för att dessa barn ska få en fullt stimulerande kognitiv utveckling? Hur upplever föräldrarna stödet från landstingen? Och vad säger forskningen?

Välkomna till Sveriges Dövas Riksförbunds heldagskonferens Bra start i livet den 15 juni 2017 på Scandic Star i Sollentuna för bland annat föräldrar, professionella inom döv/hörselområdet, myndigheter och organisa-

tioner. Under denna konferens om döva och hörselskadades barns språkutveckling och deras förutsättningar till en fullt stimulerande kognitiv utveckling kommer inbjudna forskare att föreläsa om aktuell forskning. Föräldrar kommer till tals hur deras erfarenheter av stöd i språkutveckling och kommunikation ser ut idag.

Mer information, program och möjlighet till anmälan finns på vår kongresswebb: www.sdrkongress.org

**KÖP!
BESTÄLL!**
399 KR

SDUF:S 50-ÅRSJUBILEUMSBOK
ÖVER 300 SIDOR UNIK DOKUMENTATION
AV UNGA DÖVAS HISTORIA
I BILDER, INTERVJUER, MÖTEN, HÄNDELSER

1992

SDUF:s 50-årsjubileumsbok
SDUF:s 50-årsjubileumsbok är en unik dokumentation av unga dövas historia i bilder, intervjuer, möten, händelser.

SDUF har varit en viktig del i dövas liv sedan 1942. Det har varit en plats där döva har mötts, lärt sig och utvecklat sig. SDUF har varit en plats där döva har fått stöd och hjälp. SDUF har varit en plats där döva har fått vara sig själva. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid.

SDUF:s 50-årsjubileumsbok är en unik dokumentation av unga dövas historia i bilder, intervjuer, möten, händelser. SDUF har varit en viktig del i dövas liv sedan 1942. Det har varit en plats där döva har mötts, lärt sig och utvecklat sig. SDUF har varit en plats där döva har fått stöd och hjälp. SDUF har varit en plats där döva har fått vara sig själva. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid. SDUF har varit en plats där döva har fått vara med och bestämma över sin egen framtid.

KÖP HOS SDUF ELLER
ONLINEBESTÄLL PÅ:
sduf.se/50-arsboken

AV CHARLOTTE GUSTAVSSON
URBAN MESCH &

FRÅN OSS ALLA PÅ STAB TILL ER ALLA
EN RIKTIGT GOD JUL

AB STOCKHOLMSTOLKARNA STAB
WWW.STOCKHOLMSTOLKARNA.SE